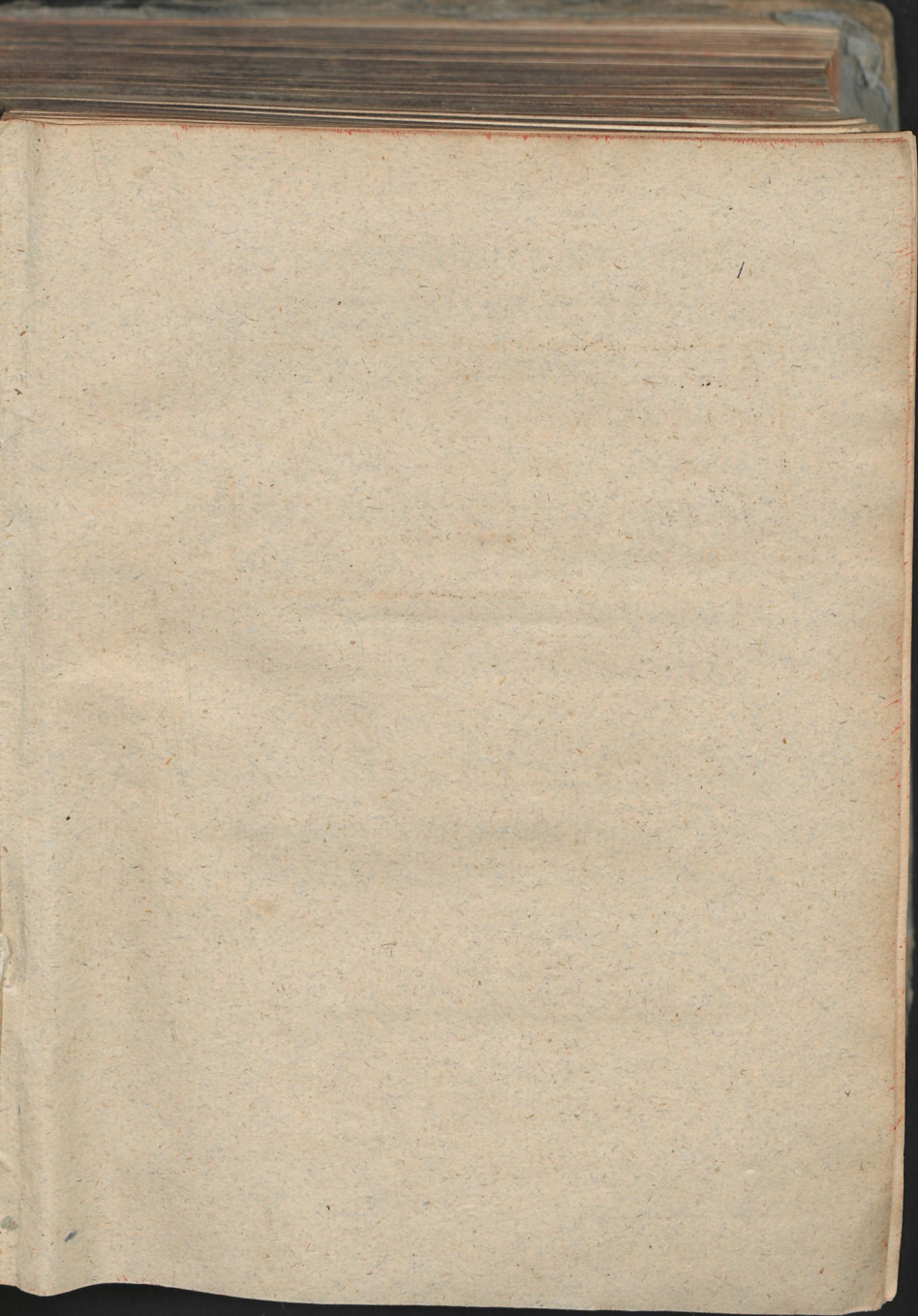

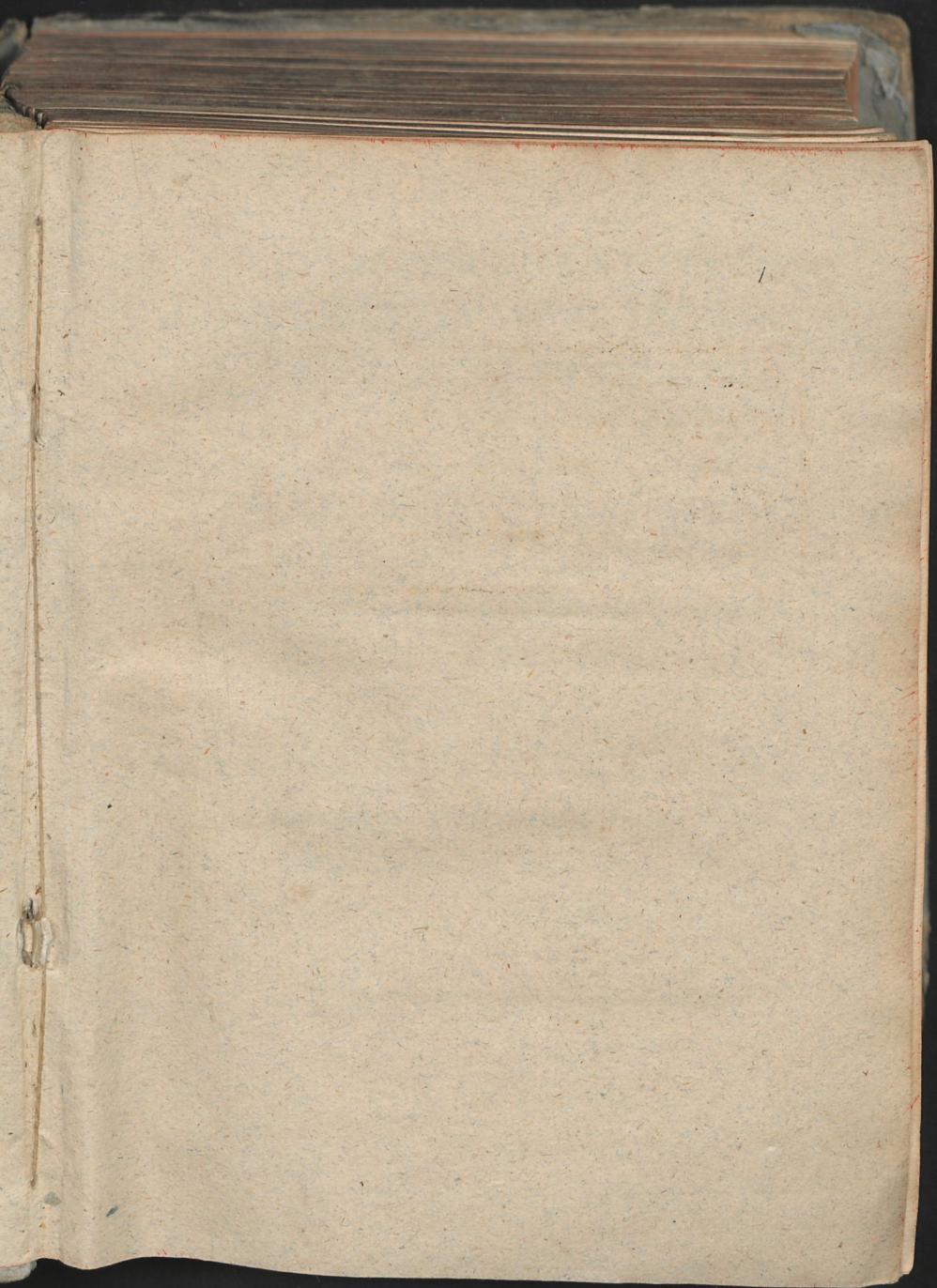
S. 17. 27. EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

V-60.

SIGNAT. *clb*15CCCXIII.

12

HISTORIA EPIDEMICA HUNGARIÆ,

in qua

plane singularia cum de aliis, tum de morbis acutis, in
primis vero de febre petechiali, morbillis, variolis,
dysenteria &c. recensentur,

conscripta

ab

ANDREA LOEW,

Nobil. Sempron. Hung.

Phil. & Med. D. Phys. Sempr. Ord. Acad. Cæs.
Leopold. Natur. Curios. Collega.

nunc vero

fidelissime communicata

a Filio

CAROLO FRIDERICO LOEW,

Regiæ Legationis Suevicæ Medico
Ordinario.

[ca. 1710]

HISTORIA
EPIDEMICA
HUNGARIE

in quo
describitur curis de illis, tum de morbis acutis, tum
quibusdam de febre vesiculis, morbillis, variolis
dysenteris etc. tractantur

ANDREA LOEW

Medicus & Chirurgus
Hilf & Meib. Med. Colleg. Old. Acad. Cal.
Leopold. Karol. Univ. Col. Mag.

CAROLO FRIDERICO LOEW

Regis Augustini Silesie Medico
Ordinario

Illustrissimæ Societatis Natur. Curios. ad pro-
vehenda artis salutaris, & naturalis scien-
tiæ incrementa

Cæsareis auspiciis in Germania
conditæ

Præsidi

Perillustri, atque Excellentissimo

LUCÆ SCHROECKIO,

Phil. & Med. D. Acad. Leopold.

Imper. N. C. Præsidi, S. C. Maj. Archiatro,

Comit. Palat. S. R. I. Nobili, Reip. Patr.

Phys. primario,

Atque

Ceteris Amplissimi Ordinis Sociis, Munerum
splendore, meritorumque in rempublicam & litera-
riam amplitudine Eminentissimis, Dominis, ac Patronis

summopere observandis, obsequii, honoris &

gratæ mentis declarandæ

causa

Hanc Historiam Epidemicam Hungariæ

D. D. D.

C. F. L.

Xpendenti mihi illum , in quo collocati estis , dignitatis gradum , qui literarum , & artis præcipue salutaris decori , ornamentoque datus est , subit animum vereri , ne intemptiva interpellatione , pro favore Vestro , quem ambio , offensionem concitem. Quid enim magis metuendum homini , suæ sibi tenuitatis conscio , & illis Viris obstrepenti , in quibus tantum gravitatis , altissimæque in omni divini , humanique cognitione decoris , scientiæ , quantum prudentiæ , omnium casibus temporum paratissimæ lumen elucet ? Hæc autem tanta , tamque exquisitæ scientiæ , prudentiæque laus , quam insigni accessione cumulat singularis comitas , illud efficit , ut in ea , in qua pro commodis publicis excubatis specula , tot meritorum , humano generi utilissimorum , luce collustrati , & explendescentes , cunctorum recte sentientium animos in Vos convertatis , ut observent Vos eruditi , & vereantur. Horum quidem ego cunctis quantum ingenio , & scientia facile , nemini tamen unquam nec cessi , nec cedam ulla in Vos observantia , quam Vobis non minus debeo , quam profiteor , quippe Amplissimi Ordinis Vestri iudicio perbenigne ornatus , & dignus æstimatus , quem in numerum sociorum Acad. Nat. Cur. cooptaretis. Longum esset , atque ab hoc alienum loco , cetera referre benevolentia genera , quibus a Te , Excellentissime Præses , aliisque Amplissimi Ordinis Vestri membris sum ornatus : talibus certe , ac tantis , ut nullum gratiæ pro iis referendæ dignum locum

cum reperire possim. Invitat etiam me, &, nisi me tanto honore indignum præbere velim, ad sui venerationem festinare cogit proluxa humanitas, qua me estis profecuti, sive Vos coram, præstita clientis obsequentia, salutarem, sive absens colerem epistolis, meisque subdissisus rebus, consilio uterer Vestro, aut opem simul peterem, & sine recusatione impetrarem. Igitur tantis meritis adductus dudum intellexi ad me pertinere, sollicitè contendere, & eniti, ut aliquod grati animi pignus, non sine debita submissione Vobis consecratum aliquando extaret. Diu cogitanti de digna tantis Viris probanda gratæ mentis significatione, beati parentis scrinia excutienti oblata videbatur materia, luce publica non indigna. Huic vero ut sese magis probaret, non alia ratione felicis me consecuturum existimavi, quam si Vestris Amplissimis Nominibus inscriptum opusculum prodiret. Sed tamen vicissim subvereri veniebat in mentem, ne eminentis cujusdam insimulè audaciæ, qui Vestris Nominibus, in tam alto, splendidoque positis loco, opusculum tam humile, tam nullo expoliturum cultu, insignire coner. Nam cum Vos ii sitis, qui acerrimo judicio singula pensant, & non nisi exquisita arte elaborata suo aspectu dignantur, metuebam, ne apud Vos longe, quam optaverim, minus gratiæ hoc ineam tempore, quo mihi totus ipse displiceo: quid agendum fuerit, serius cognosco: quid actum sit, video, ac, perturbato decoris ordine, post rem affero consilium: tantum abest, ut expectationem Vestram ulla ratione sustinere possim. Jam demum agnosco, habendam fuisse rationem mentis, cum compositæ, cujus est, secum consistere, ac morari: tum circumspectæ, pro qua non decet offerri præcipitis impetu consilii, sed rationem, instruendæ actionis ducem sequi; denique & verecundæ, ut, quorum reverere dignitatem, horum præstantiæ quid conveniat, existimes; horum oculis, quæ sint indigna, sollicitè devites: cum omne judicii, gravitatisque pondus, omniaque ingenii ornamenta postulare sibi videatur ea res, quæ tantis, tamque

intelligentibus rerum arbitris, existimatoribusque probari vellet. Sed vicit tandem omnem dubitationem, quæ ab hoc officii cursu me revocare poterat, par fastigio Vestro humanitas, & comitas, qua bonas mentes permulcetis, & erigitis. Igitur sicut viribus diffido meis, ita religionis conscientia me sustento, hacque confisus, a Vestra benignitate consilii mei veniam demisse, observanterque peto, sine ulla etiam dubitatione expecto, & quantæ venerationis, tantæ fiduciæ plenus Vobis, Viri Amplissimi &c. &c. præfens opusculum sic offero, ut omnem obsequii cultum Vobis in perpetuum simul obstringam, & plura propriæ diligentia documenta, in ceterorum annorum constitutionibus, tanto sollicitius observandis promittam, quocitius, & clarius intellexero, non displicere Vobis institutum meum. Reliquum est, ut Vobis spes, fortunasque meas commendem, Vos artis salutaris cultorum præsidio, rebus familiæ Vestræ constanter florentibus salvos semper, & incolumes servari discupiam, idque a DEO immortalis omni votorum pietate precandum Vobis ducam, & continenter exorandum,

Vestrorum

Perillustres, Excellentissimique,
Amplissimorum, Nobilissimorumque Nominum

obsequentissimus, observantissimusque

C. F. L.

Con-

Constitutio Epidemica Pofoniensis Anno 1688.

Nni tempora, prout variant, suos habere morbos certos jam pridem *libr. 3. Aphor. 21.* recte annotasse *Hippocratem* præsentè anno abunde confirmavit experientia. Scilicet *mensè Julii & Augusti* cum cælum quasi flammasset caloribus, & pluviarum ferme toto illo tempore expers fuisset, quibus alias intemperies aëris sicca temperanda & corrigenda, *Febres* solito magis in hac urbe grassari ceperunt. Quorum principia cum horrore, vomitu, nausea ægrum occuparunt, subsequen- tibus statim caloribus, siti, dolore capitis, virium prostratione summa, cardialgia, ut plurimum dies noctesque durantibus, alt biduo post, adhibitis sudoriferis, in *intermittentes* ut plurimum febres, modo *tertianas*, modo *quotidianas*, imo *quartanas*, per intervalla secundum suum typum repetentes, terminantibus. Tantam autem hæc febres benignitatem in se fovebant, ut raro administratis legitimo modo remediis, h. e. *V. S. Anti-febrilibus ex card. ben. absinth. centaur. min. lap. cancr. chinchin. arcan. dupl. flor. nitr.* aliisque, ultra octiduum sese extenderint, quin penitus remisissent. Non senserunt has febres tantum provecioris ætatis homines, verum etiam infantes lactentes & ablactati, sine ullo ætatis discrimine. In nonnullis deprehendebantur *continua*, dies noctesque ægrotos affligentes, & *V. S. sudoriferis ordinariis, nempe Spec. de hyacinth. antim. diaph. spec. de gemm. frig. mixtura mea ordinaria &c. cum confortantibus* junctis, tractata, omnes terminum suum elapso 15. dierum spatio benignissime absolventes. Hisce continuis annumeranda quoque fuit *Pemphix*, vulgo *Nessel-Kranchheit* dicta, tunc temporis grassata, quæ ægrotos, (qui quasi urtica urentis vim essent experti,) ex cruciavit pruritu, tumore permagno variæ magnitudinis in toto corpore, modo imperialis, modo floreni, modo grossi, modo totius cubiti, superficiem cutis occupante, eamque in vesicas non adeo rubras, sed magis albas attollente, mox recedente, mox redeunte, aliisque symptomatibus febres continuas malignas alias concomitantibus. Quæ febris licet aliis temporibus *benignissima* adhibito sudorifero intra biduum remittere soleat; nunc tamen admodum *maligna* more continuarum sua decurrit tempo-

tempora, propinatis autem *medicamentis diaphoreticis, expellentibus temperatis &c.* DEO benedicente apud omnes felicissime XV. die superata. Observavimus etiam, quod notatu dignum & perrarum, tunc temporis certam febrium speciem, quæ fuit *complicata ex febre quotidiana continua & tertiana*, una die binas habens exacerbationes, altera unicam, quam *Hemitriticum* appellare placuit. Fuit absque horrore, cum continuo calore, ingenti præcordiorum compressione, ut de continuis constrictionibus pectoris conquesti fuerint, siti inexplebili, intensioribus tamen hæc tempore exacerbationis, cum vigiliis, deliriis, diarrhœis, in primis virium prostratione summa, ut semper animi deliquia metueda fuerint. Febris hæc admodum periculosa continua ingentem reconditam habuit malignitatem; quapropter more aliarum febrium malignarum, v. gr. *V. S. sudoriferis, expellentibus, confortantibus mixtis, ordinariis*, ratione tamen habita symptomatum urgentium, tractata felicissime intra XXI. dies fuit subacta atque ejecta, superflite quidem adhuc aliquali pectoris compressione, *Laxativo* tamen medicamento sub finem exhibito, penitus sublata.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1697.

NON quisvis annus quosvis fovet morbos, multo minus una eademque symptomata. Prouti anni variant tempora, aërisque tempestates, sic quoque morbi, qui nunc benigniores, nunc pejores, multorumque funerum nonnunquam causæ existunt. Hoc jam dudum observavit, ac *tofo libro III. Aphorismorum* nobis demonstravit maximus Græciæ Doctor, *Hippocrates*. Et quis non videt, diversum aëris statum humores modificare morbificos, eosque disponere, pro diversitate locorum aliarumque circumstantiarum, ad producenda symptomata, quandoque graviora, aliquando mitiora. Id videre licuit *anno 1697.* quo *hyemem rigidissimam* experti sumus. Produxit intensissimum illud frigus non solum *varios pectoris morbos, catarrhos, coryzas, gravedines, tussisque vehementiores*, sed & transpiratione impedita, lympham disposuit in coagulum pronam; adventante *vere*, liquatisque macrocosmi humoribus, lymphæ hæctenus torpida apud plurimos varias subit mutaciones; inde in quibusdam *febres tertiana* subortæ, in plerisque *febres continua, pleuritides spuria, malignitatis expertes*; in plurimis, in primis *sub finem Aprilis, Maji, Junii, Julii*, quo tempore magis efferationes biliosæ ob excessivum calorem ambientem notabantur, *febres petechiales Epidemica*. Referam ex morbis, quos hoc anno perlustravi, solum præcipuos. Inceperunt *petechiales* more solito cum rigore,

rigore, caloribus p. n. siti, anxietate præcordiorum, quandoque vomitu, doloribus capitis, infueto artuum languore, sine causa manifesta, cum insigni extremorum lassitudine, ut plurimum quarta, aliquando septima demum die maculæ effloruerunt petechiales, in quibusdam copiosiores majoresque, in quibusdam minores ac parciore. Deliria sexto jam, septimo, octavo morbi die supervenientia, boni fuere ominis. In illis enim decima quarta vehemens notabatur obsurdescencia, & decima quinta calorjs, adeoque morbi solutio. Si serius, v. gr. 10. 11. 12. contigerunt deliria, atrociora symptomata, nec non malignitatem prænotantur summam, nullusque expectandus fuit motus criticus, sed paulatina solutio. Observavi hoc in quamplurimis, in primis in Cive hujus loci primario, ex itinere sexta morbi die reduce. Septima, adhibito uno vel altero medicamento expellente, bezoardico, vidi corpus perechijs copiosissimis rubris conspersum; eodem die notavi summam in somnum propensionem, vix non dispositionem lethargicam. Vesicatoria quippe aliquot applicata ægrum a somno abstrahere non valuerunt, & excitatus licet quandoque comederit, medicamenta expellencia, sudorifera, epileptica, confortantia sedulo assumerit, subito nihilominus in somnum recidit, salva manente respiratione; accesserunt 10. die deliria: excitatus enim ex suo profundo somno, & interrogarus minus apposite, minus ordinate respondit, desubito in somnum relabens. Die undecima & sequentibus supervenerunt motus convulsivi, diarrhæa, involuntarius urinæ fluxus, summam, symptomata exitiosa. Decima quinta calores p. n. observavi longe remissiores, pulsus naturali similem, somnum autem adhuc profundum. Si exuscitatus fuit pater, neminem agnovit, torvis oculis vidit, ad interrogata mustitando, minus intelligenter respondit, floccos frequenter legere continuavit. Morbum igitur hunc in pessimis signis constitutum ex Hippocr. Coac. nec non 2. Aphor. 27. difficillimum ac periculi plenissimum pronunciavi. Decima septima demum die, suborta obauditione, ad se rediit, stupidus quidem & obliviosus, prætorum immemor, vires tamen brevi resumit. Vidi in alio subjecto, eundem morbum in optimis signis constitutum, duodecima, rarioribus tunc temporis existentibus jam maculis petechialibus, produxisse pustulas miliaris, parvas, albas, acuminatas, innumeras, excessivam sanguinis ebullitionem, nec non malignitatem latentem prodentes, & 15. die, prægressis vix momentaneis convulsionibus, funestas. Observavi, malum hoc fuisse epidemicum, nullumque ætatis habuisse discrimen, juvenes vero puerosque frequentius invasisse, ac contagium in domo delituisse, aut substituisse, donec in reliquos fere omnes sævit. Qui valetudinis salutis-

que suæ folliciti fuerunt, ac in tempore, spreis præposteris medicationibus, meam postularunt curam, ad unum omnes convaluerunt. Incepi, prævio unico *sudorifero*, pro ætatis diversitate, prima & secunda jam die *a V. s. in brachio*, quam sequenti die pro rei exigentia *in pede*, ante *exanthematum eruptionem*, repetii. *Alexipharmaca*, (malignitatis enim hic summa est habenda ratio,) *sudorifera ex spec. de hyacinth. Liberant. & diaphor. C. C. philos. prepar. lap. bez. orient. mithridat. &c.* mutatis mutandis, singulo octidiorio exhibui cum sudoris imperio. Quamprimum mentem adverti vacillantem, imminentes delirii prodromum, *Vesicatoria* nucha pedibusque imponi jussi, addidique *pulveribus sudoriferis confortantia*, nec non *epileptica, v. gr. pulv. epilept. March. unicorn. mar. specif. cephal. Mich. mag. ungu. alc. perl. &c.* Nimiis vigiliis ac deliriis summis *mistura mea ex mithridatio cum conf. alterm. pulv. epilept. de gemm. frig. aut analept. &c. Sir. papav. in aqu. solus.* ut plurimum vesperi, & quidem cum fructu obviam veni. *Abvi fluxum stypticis* quandoque singulo trihorio aut quatrihorio exhibitis compescui: obstructionem *enematibus* sustuli. Cum calores p. n. decrescere inceperunt, quod sæpissime sub initium decimi quinti diei contigit, contentus fui *solis pulveribus præcipitantibus, v. gr. spec. de gemm. frig. & analept. C. C. philos. fl. nitr.* quotidie semel aut bis in usum vocatis. Vinum ac cerevisiam prohibui, concessique solum *aquam ex ras. C. C. ebor. sem. fenicul. rad. scorzon. coctam.* Reliquis symptomatibus ex suis fontibus prospexi. Sub initium quartæ septimanæ, appetita jam redeunte, ne in priorem morbum reciderent, dedi *Laxativum*. Et hac methodo, DEO sint laudes, omnes petechiis etiam pessime decumbentes, excepta unica persona, servati sunt. *Morbilli* mense *Junio, Julio*, omnes fere pervaserunt domos, & observavi illos *epidemiae* grassatos, primis quatuor diebus ut plurimum gravissimos, apparente efflorescentia, quæ elapso quatruiduo evanuit, levissimos. Quibus legitima adhibita fuisse remedia, *expellentia* nempe, *sudorifera, v. gr. pulv. alexit. lap. bez. C. C. philos. unicorn. mar.* omnes stando quasi ac deambulando morbum evaserunt. Qui in cura sunt neglecti, aut male tractati, etiam si convaluerunt, elapsis aliquot septimanis, aut in *febrem* inciderunt *exanthematicam*, (quam *Rossaliam* nominare solemus, & consistit in maculis rubris, latissimis, in toto corpore densissimis, erysipelas quasi univertale referentibus, post quartum diem evanescentibus, & squammularum instar deciditibus, cum ægri alleviatione,) cum caloribus continuis, siti magna, aliquando deliriis, nemini exitiosam; aut reportarunt *inuiorem flau-*
sulea-

tulentum totius corporis, permultis funestum. Notavi simul, quando unus aut duo in domo morbillos superarunt, decimo demum quarto aut quinto alios ejusdem domus in ægrotantium locum successisse, adeoque morbillosum contagium serpiens a 14. in 14. delituisse ac substituisse. *Mense Junio, Julio*, frequens fuit *læterus*, cum aliquali alteratione, appetitu dejecto, nausea, siti, oris amaritudine, deturpato cutis, imprimis oculorum, colore, pruritu, urinis croceis, cerevisiæ brunææ similibus, turbidis, excrementis quandoque flavis, copiosis, sæpissime albis, cinericiis. Obstructionem ductus choledochi referavi, bilemque in massam sanguineam, ac in habitum corporis jam derivatam reduxi, ejusque acrimoniam salino-sulphuream excessivam correxi *aperientibus salibus ex pulv. hepat. Tartar. Vitriolato, sale cichor. acetosell.* additis *granis aliquot diagyridii*. Instar omnium fuerunt *acidule Croatica*, quibus bilem sufficienter dilui, atque felicissime spatio 2. aut 3. hebdomadarum iſtericos restitui. Præter *hydropes, calculos, podagram, arthritides &c.* tempore autumnali more solito, *Quartana* prodiit *contumacissima*, quam, si *Venasectio, purgatione*, diebus paroxysmorum instituta, nec non *medicamentis Antifebrilibus chinatis* ter aut quater exhibitis infringere nequivi, reliqui intactam, optime gnarus, multitudine atque frequentia medicamentorum facile ad *Cachexiam ac hydropem* disponi, adeoque magis destrui. *Natura* igitur opus hoc commisi, atque experelavi *æquinocetium vernale*, quo tempore natura, uno vel altero medicamento adjuncta, quandoque per se febrem hanc felicissime subigere solet.

Constitutio Epidemica Sempronensis Anni 1699.

DE Japonibus scribit *Wilhelmus ten Rhyne, Dissert. de Arthrit. in suis notis, p. m. 92.* quod quidem *pestem* ignorent, *variolas* tamen timeant, cum ipsis maxime sint contagiosæ, atque sæva & multiplici hominum strage illorum terras depopulentur, ut major etiam mortalium pars bis in Japonia aliquando succumbat, quam peste alibi, atque idcirco præ labis iltius metu, parentes liberos, mariti uxores, & quæcunque dulcia sunt vel sanguinis vel thori pignora, relinquunt. Unde Japonæ & Sinæ liberis dotati, ubi interrogantur, quot soboles alant? regerunt, totidem, quot variolis jam laborarunt; reliquorum enim vitam in ancipiti locant, adeoque inter permanentes proles non numerant. Idem responsum fere a nobis hoc *anno nonagesimo nono* tulissent Curiosi, si ex uno alterove quæsisissent, quot filios aut filias habeat? Tot nempe, quot jam *variolarum* virulentiam superarunt. Etsi enim apud nos *Variola*

non adeo aliquando observantur funestæ, hac tamen *hyeme australi, tepidiori ac humidiori* plus minus existente, illæ, peltis instar, in infantibus & adultiores furere cœperunt, eosque pro diversitate tempestatum, magisve vel minus maligni ætheris, nec non humorum in corpore existentium, varie affecerunt. Inceperunt modico cum horrore, quem excepit calor intensus, pulsus fortis, oculi turbidi, sitis intensa, aliquando jactatio inquieta, sternutatio frequens; nonnunquam jam primo aut secundo ebullitionis die apparuit una vel altera pustula in facie, dorso, ut plurimum vero sub finem tertii aut initium quarti diei eruperunt *variole*, primum rubræ, exiles, rotundæ, figura nempe, colore & magnitudine regulari, cum febris symptomatumque, etiamsi hæcenus fuerint gravissima, atque nervoso generi periculosissima, remissione, aut notabili diminutione. Hæ turgidæ maturuerunt brevi, justoque tempore exaruerunt jam incrustatæ. In quibusdam subjectis pustulæ fuerunt admodum raræ, solito tamen majores, hinc inde sparsæ, valde discretæ, ita quidem, ut iisdem affecti in lecto vix contineri potuerint, quin deambulare voluerint, si ipsis concessum fuisset, quæ variolæ mitissimæ ac benignissimæ fuerunt. *Diarrhœa* nec non *hemorrhagia varium*, diebus ebullitionis suborta, omnibus saluti fuit, detracta nempe nimium quantum ebullientis ac æstuantis sanguinis, nec non semini variolosi parte, quod reliquum fuit variolosum fermentum facilius, in primis jam laxatis venarum spatiis, evolvi, digeri, expellique potuit; & in his *variolas* observavimus discretas, raras, *benignissimas*, saltem hinc inde sparsas. Qualis enim status humorum ebullientium in corpore, in primis in centro, talis quoque se exseruit & effloruit in extremis, habitu corporis: unde quo peior materia ebulliens, eo periculosiores & deteriores variolæ. Sic spiritus quandoque a miasmate varioloso irritatos magis, quam oppressos observavimus, qui magno sæpe conamine quisquillas suas ad cutem amandarunt, serumque virulentum repurgarunt felici eventu, tuberculis tam magnitudine, quam colore & figura regularibus enatis. Notavimus è contra spiritus a miasmate hoc varioloso diebus jam ebullitionis obrutos ac fere oppressos, ut amplius sese sufficienter expandere nequiverint, multo minus inquinamenta variolosa excutere potuerint. Remansit ergo miasma virulentum in massa sanguinea, quam ad coagulum disposuit. Tingebatur quidem cuticula rubedine quasi erysipelacea, ac tumore afficiebatur, nulla tamen aut fere perpauca apparere variolarum vestigia, potius loco harum tertia jam die maculæ in facie, dorso, natibus, pedibus, manibus, effloruerunt purpuræ, quæ exacte morsus pulicum aliquo modo obsoletos repræsentarunt, copiosæ,

pioſæ, aut diebus ebullitionis, quarta nempe, antequam ulla adhuc comparuit puſtula, aut ante plenam & ſufficientem variolarum eruptionem, quæ ſemper manſerunt parvæ, ſeſſiles, depreſſæ, confluentes, duræ, ſeptima die lethales. Obſervabatur in his pulſus debilis: catarrhus ſuffocativus, ob nervos affectos, inſultus epileptici, ſubſultus tendinum, deliria, maculæ purpureæ, latiffimæ, ad nigredinem ſpatio aliquot horarum tendentes, ante, aut poſt mortem largiſſimum ſanguinis per alvum profluvium. Certiſſima ſane ſummæ inflammationis in maſſa ſanguinea latentis, nec non inſtantis ſphaceli, adeoque indubiæ mortis indicia. Unam habui virginem octennem, in qua maculæ hæ purpureæ jam diſparuerunt, ut aliqualem reconvaſcentiæ ſpem nobis fecerint, aſt tempore maturatiſſimæ variolæ confluentes, inprimis in facie, manſerunt ſeſſiles, depreſſæ, duræ, cartilaginofæ quaſi, cutis ipſa eryſipelate fuit affecta, & intensa rubedine tinctâ, tumida, ſymptomata novis acceſſionibus febrilibus fuerunt exacerbata, quæ tandem XV. die funeſto terminarunt eventu. Unicum habui puerulum 7. annorum, ejuſmodi maculis purpureis una cum variolis correptum, qui hæmorrhagia narium copioſa IVta die ſuborta a periculoſiſſimo atque exitiali hoc malo liberatus fuit. Reliqui omnes his *petechiis purpureis* laborantes, etiamſi ex methodo medendi ordinaria & optima, *expellentibus* nempe, *sudoriferis*, *alexipharmacis*, *bezoardicis*, *conſortantibus*, *nerwinis*, *antepilepticis*, *v.gr. ſpec. liberant. de hyacintib. pulv. pannon. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C. philoſ. unicorn. mar. diſcord. Frac. mithridat. conf. alkerim. &c.* tractati fuerint, mortui ſunt. Sine dubio a veneno varioloſo peſtifero ſanguinis compages nimis fuit ſoluta & jam in fluorem converſa, in primis ſerum acre, virulentum redditum, atque diſpoſitum non ſolum viſceribus, ſed & partibus externis, mediante efflorefcentia, necroſin induxit funeſtam. Neque *gravidæ*, licet alias naturæ conſilio a morbis epidemiis immuniores ſint, quam alii, ab hoc variolarum contagio fuere immunes, imo decuberunt peſſime; hæ ſemper ſexta aut ſeptimana die *abortum* paſſæ ſunt cum *magna Uteri hæmorrhagia*. *Variolæ malignæ* ut plurimum inceperunt cum *lumborum & abdominis doloribus*, qui ſi cum erupturientibus jam puſtularum notis remiſerunt, *boni*, ſin minus, *mali* fuerunt ominis; ut plurimum enim in his variolæ aut non ſufficienter eruperunt, aut, ſi prodierunt, confluxerunt, & tempore maturatiſſimæ depreſſæ manſerunt, ſæpe reſugerunt & in fauces gulamque copioſæ incubuerunt, *catarrhumque lethalem*, inprimis circa morbi ſtatum, induxerunt. In permultis ſalvationem in eruptione, & poſt eruptionem, obſervavimus copioſam, qualis a mercurio aſſumpto oriri ſolet. *Diarrhæa* vicibus

maturationis oborta, *peſſima* fuit, natura enim jam debilitata, & in negotio maturationis impedita, deducendo aliorum materiam varioloſam ſuccumbere debuit, variolis nempe non bene maturatis, quin potius collapſis, aut *catarrhus*, aut *convulſiones* ſupervenerunt funeſtæ. Reſpirationo anxia, interrupta, vel ſublimis, inprimis in morbi ſtatu ſemper fuit convulſiva, & indubitatum ſignum malignitatis, quæ nullis medicamentis expelli potuit, quin potius humores in ſuo motu impedivit, atque ſic lethaliſſimam intulit. Obſervavi in filiolo trium annorum, tempore eruptionis, die tertia & quarta morbi, ſummam extremorum, pedum nempe, manuum ad carpum uſque, naſi refrigerationem, ſine ullo ſudore, cum pulſu debili, calorem vero in reliquo corpore ſufficientem ac præternaturalem. Metui ſanguinis recurſum, caloris languorem, & necroſim imminentem, adeoque frigus hoc brevi fore morticinum, in primis materia varioloſa in centro retenta minusque expulſa, exhibitis tandem *expellentibus* variis, *bezoardicis*, nec non *linteis calide applicatis*, ſpatio bidui rediit ad extrema calor, variolæque prodierunt copioſiſſimæ cum ſummæ ſymptomatum alleviatione, & maturatis tandem variolis, vitæ conſervatione. *Menſe Aprili, Majo* notabantur *morbilli*, qui, ſi ex methodo tractati fuerunt, ſudorque ſuceſſit ex voto, in omnibus *benigni*, neque effloſcentia inflammatoria diutius manſit, quam per quatridduum; quo tempore una cum maculis ſquammarum ad inſtar deciduis, calor ceſſavit penitus. Obſervavi autem in quibusdam morbilloſam hanc inflammationem effluviſſe in dorſo & facie ad inſtar herpetis, cum puſtulis ſplendentibus, mox in rubedinem morbilloſam ordinariam variæ figuræ abeuntibus. Fuerunt exanthemata hæc morbilloſa mali moris, adeoque in cura probe attendenda, & *expellentibus, ſudoriferis, alexipharmacis* ſedulo tractanda. *Menſe Aprili, Majo, Junio* frequentes fuerunt *febres petechiales malignæ*, quæ invalerunt cum horrore levi, nec manifeſta ſanguinis æſtuatione, ſed calore mitiori, quem aëris injuriis adſcripſerunt ægroti, neque crediderunt ſe ægotare, donec calor, haſtenum effectum ſuum oculens, ingraveſcere viresque vacillare ceperint, ut jam ægroti decumbere coacti fuerint, magno cum damno ſuo tamdiu contranitentes. Acceſſit anxietas præcordiorum, ſitis immanis, capitis dolor, vigiliæ, linguæ ſcabrities, deliria aliaque ſymptomata. Qui ab initio *Venaſectiones* admiferunt, medentumque opem implorarunt, atque dicto præſcriptove audientes fuerunt, evaſerunt omnes; qui vero neglexerunt curam, eamque demum die VI. aut VII. inchoare voluerunt, ii plerumque die XIII. XIV. XV. XVIII. XIX. mortui ſunt. Quicumque a *Purgantibus*, credentes, vitium hæere in Ventriculo, curam inceperunt, ad unum omnes

omnes decesserunt, & in illis maculæ observatæ sunt longe majores ac latiores. Qui sudare ad varie assumta *alexipharmaca*, *diaphoretica*, *expellentia* in incremento & progressu morbi non potuerunt, etiam si bene ac perite alias tractati fuerint, mortui sunt, mortem vero vel altero die præcesserunt *sudores spontanei*, copiosissimi, resolutivi, *Subsultus tendinum* in tangendo pulsu in statu morbi notatus semper *exitialis* fuit. *Convulsiones epileptica*, in primis distorsiones in ore & fronte variæ, *funestissima*. *Sensus hebetior*, si nempe ægroti se non laborare, sed optime valere dixerunt, *manus tremula*, *respiratio difficilis ac frequens*, *difficillima circa faucium tumorem deglutitio*, *inevitabilem præventiarunt mortem*. *Macula quo tardiores in efflorescentia*, eo *peiores*, unde apud quos die demum septima, aut nona, prodierunt, ut plurimum observabantur *funestæ*, secus, si jam quarta eruperunt. Eadem *ex rubro colore tendentes in lividum, nigrum*, extremam sanguinis corruptionem indicarunt. Circa *Solstitium, mense Junio*, morbus hic fuit *pestissimus multisque exitialis*. Causa hujus febris *petechialis malignæ*, cum calor sæpe, in primis in initio, non adeo sævus fuerit in prava & maligna indole quaerenda fuit, quæ citra insignem calorem vi sua corrodente partes corporis fluidas & solidas corrumpit, dissolvit, destruxit, ac violentia sæpe materiam expulit, modo *per album*, crisi imperfecta ac *funesta*, modo *per insensilem transpirationem*, ubi ægroti, in primis sub finem, sudoribus fere diffuxerunt, qui fuerunt resolutivi, pessimi. Sanguinem igitur ac serum in hoc morbo coagulari ac in crassari, sæpissime ex sale corrodente maligno summam contrahere acrimoniam, ex symptomatibus abunde claret.

Constitutio Epidemica Sempromiensis Anni 1700.

HOc anno inusæta fere fuit aëris intemperies. *Mense Januario, Februario* temperatum frigus extitit, *mense Martio*, nec non *Aprili* fere toto tempestas nivibus & gelu sævit, quo tempore grassari cœperunt *febres continue exanthematica*, solis *confortantibus*, *blandissimis diaphoreticis remixtis*, tractandæ. Etenim, qui more solito assumerunt & continuarunt *sudorifera*, *ex spec. de hyacinth. Liberant. & diaph. velat. C.C. mithridat.* illi omnes, viribus exinde exhaustis, & convulsionibus subortis migrarunt ad superos; qui vero in principio tractati sunt *Venæsectione*, deinde *blandioribus diaphoreticis*, ut plurimum tamen *confortantibus & epilepticis*, *v. gr. pulv. epilept. M. specif. cephal. pulv. analept. mag. gran. kern. perlar. C.C. unicorn. mar.*

convalescere omnes. Calores non adeo intensi fuerunt, debilitates vero summæ cum vigilis, sudoribus spontaneis, pulsu celeri, frequenti, tremoribus nec non motibus convulsivis. *Mense Junio, Julio* plures pluviosæ notabantur dies, quam serenæ; *mensis Augustus & medius Septembris* fuere serenissimi, calidissimi. *Reliquo medio Septembri & toto mense Octobri* tanta pluviarum fuit frequentia, ut post hominum memoriam his mensibus visæ non fuerint crebriores. Si enim de die non pluit, certe de nocte pluit, imo post 14. dies pluviosos vix duo sereni apparuerunt, quos statim pluvia exceperunt continuæ. Per has igitur insuetas anni constitutiones sævierunt *Tusses, rheumatismi, febres, in primis quartana*, quæ in vicinis nostris locis fuerunt *epidemica, apoplexia ipsæ*; apud infantes frequentes fuerunt *variola erraticæ*. Senes experti sunt *debilitates summæ* instar *februm continuarum*, sed *benignarum, recurrentes*, quæ *solis confortantibus medicatis* cesserunt.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1701.

ANnus incuentis hujus seculi incepit eadem inconstantia, qua ultimus annus seculum finivit. *Januario* quippe & *Februario* frigora uno vel altero die notabantur intensa, tertio vel quarto valde remissa, unde ex insuetis his anni mutationibus ortæ sunt *defluxiones biliosæ in brachiis, ossibus, pedibus*, summe dolorificæ, utriusque sexui infestæ. *Rheumatismi hi biliosi sudoriferis* neutiquam tractari debuerunt, utpote quorum usu dolores semper exacerbati sunt, meliori vero successu *digestivis ex salibus, v. gr. pulv. hepat. rubr. & cichor. acetosell. & vitriolat. digryd. sulphurat.* quotidie adhibitis obtemperarunt, & intra XXIV. dies evanuerunt. *Martius* fuit valde benignus, *Aprilis* vero & *medius mensis Maji* ob frigora infantibus funestus, hi nempe valde infestabantur *Vomitibus, catarrho suffocativo, colicis convulsivis, epilepticis*. In *Junio* nil occurrebat notatu dignum, nisi quod mane hoc & præterito mense rorem in foliis arborum, in primis prunorum, instar mellis, nostrates vocant *Hönigthau*, eumque fructiferum indicare annum credunt, copiosum observaverimus. *Julius* totus exæstuavit, nil tamen mali, quod mirum, produxit, nisi *febres tertianas*, (quæ sexto paroxysmo abierunt,) & in senibus, adultis ac infantibus *pustulas*, sive *exanthemata miliaria*, quæ occuparunt totum corpus cum molestissimo pruritu, Causa sine dubio quarendæ in efferationibus biliosis, in primis lymphæ ab externo calore valde intenso evocata, sed facile *refrigerationibus, v. gr. spec. de gemm. frig. fl. nitr. lap. cancr. &c. & balneis hordeaceis*

ceis repressa ac contemperata. Toto mense *Augusto* calores fuere intensissimi, pluviae paucissimae, fere nullae, noctes simul calidae. Jam valde grassari ceperunt *febres* cum frigore duarum, aliquando trium horarum, infecutus est statim calor ultra 40. horas durans cum capitis dolore, siti, virium prostratione, linguae ac faucium ariditate, vigiliis, quandoque deliriis, ut jurasses *febrem* imminere *continuam*, sed post adhibita *sudorifera*, *Venesectionem*, remisit calor, atque in *intermittentem febrem*, ita tamen, ut vix aliquot horae inter paroxysmum & apyrexiam interjectae fuerint; & sic una febris excepit alteram, affixitque diu infirmos; rarissime enim ante nonum paroxysmum terminavit. Si *Venesectione*, *diaphoreticis* & *praecipitantibus*, cum malignitate non caruerit, rite tractabatur, nulli fuit funesta. Febres haec maxime saevierunt mense *Septembri*, quem observavimus calidissimum, siccissimum, sine ullis pluviis. *Mensis Octobris* incepit cum pluviis, quae per aliquot durarunt dies, infrequentibus mox caloribus insuetis, ac vix post hominum memoriam notatis. Continuaverunt aestuosissimi dies per *Novembrem* fere totum, ita, ut nullus senum tantae aetatis & autumnus calidi & constantis recordari potuerit, unde optimum & generosissimum crevit vinum, quod tamen successu temporis minus generosum evasit. *Morbi* fuere pauci, iique ut plurimum *ordinarii*. *Sub finem Decembris* exasperatum fuit caelum, & terra frigore obriguit.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anno 1702.

HAc hyeme permutata quasi videbantur tempora. Frigora intensa solum durarunt ad sextum *Januarii* diem, septimo supervenerunt pluviae, subsequentibus diebus nebulae, caelum turbidum, mox serena, calida tempora. Toto *Februario*, exceptis vehementissimis ventis, eadem fuit caeli facies, nullum frigus, nullae nives, ut plurimum siccitas, serenitas, ut credidisses, imminere aetatem; nocturno quidem & matutino tempore quandoque aura observabatur frigidiuscula, sole tamen oriente statim fuit temperata, unde jam *medio Februarii* habuimus flores violarum, nec non flores cerasorum acidorum. *Morbi* his mensibus, praeter *catarrhos frequentes* vix notabantur alii. *Martius*, qui infecutus est, fuit siccus, quandoque ventosus, pluviae, quae oboriebantur, fuerunt temperatae, fertiles. Hujus initium *phthysicis*, *hecticis*, *hydropticis* valde fuit funestum. Circa *aequinoctium vernale* inceperunt copiosae inter pueros grassari *febres continuae*, ut plurimum *malignae*, *petechiales*. Invaserunt illos levissimo rigore, lassitudine spontanea, succedente

dente calore non adeo magno, subinde remittente, sed tertio aut quarto die vehementius recurrente, quo ut plurimum in conspectum venerunt exanthemata, deliria brevi post comparuerunt, in quibusdam vehementia, & quidem cum vigiliis, in quibusdam breviora, maculae erant parvae instar morsus pulicis. *Febres ha epidemica diaphoreticis, praecipitantibus & confortantibus temperatis, non sudoriferis fortioribus, tractatae, nulli fuerunt funesta, sed valde contagiose.* In adultioribus, utpote viris, maculas ut plurimum observavimus *latas*, successerunt statim deliria, convulsiones, epilepsiae, & his fere omnibus decima tertia dies fuit exitialis. Duravit epidemica haec lues in *Junium* usque; quae sine dubio magnis siccitatibus cum Hippocr. 3. Aphor. 7. adscribenda. *Aprilis* plerumque fuit serenus, calidus, subinde ventosus, frigidus. Hunc excepit *Majus* frigore quidem moderato, saepe tamen, praesertim Borea interspirante, rigidiusculo: fuit variabilis, nunc calidus, nunc turbidus, pluviosus, mox frigidus, ventosus, unde vitis iusto tardius & inaequaliter gemmas suas protrulit. Frequentes hoc mense fuerunt *arthritides vaga*, quae solo reiterato *Laxantium*, minus *sudoriferorum*, usu tractari voluerunt. *Julius* fuit valde temperatus, calidus, ut & *Augustus*, si exceperis imbres & tonitrua horrendo fragore & fulguribus, in primis noctu, mense *Augusto* frequentia, & grandinibus insolitis, quae aliquoties, praesertim die 12. 13. 18. promontoria nostra fere omnia, & quidem optima, valde destruxerunt, remixta. Fructus omnes horae valde fuere insipidi, humidus, & ad putredinem proclives. Unde frequentes habuimus *febres*, primo intuitu *continuas mentientes*, adhibita tamen *Venasatione* & *sudoriferis*, tertio & quarto die in *intermittentes tertianas* degenerantes, tandem *praecipitantibus* & *Laxativo* brevi confopitas. *September* comparuit uno alterove die serenus & amoenus, tertius & quartus serenum diei caelum noctu tempestuoso tonitru & fulguribus terribilibus foedarunt. Sequentes dies mox sereni, mox turbidi, pluviosi, aliquando frigidi, in primis noctu, & notavimus circa festum Matthaei bis pruinas, sed plane innocuas. Hoc mense habuimus *Diarrhaeas, dysenterias*, quibus, adhibitis *rhubarbaro tosto cum myrobalanis*, & dein *adstringentibus ex corall. fl. ferr. cum mithridat.* cito medebamur. *Octobris* quatuor dies initiales fuerunt sereni, amoeni, calidi, his quadri-duum successit frigidum, ventosum, imbridum, nivofum, autumnus praeludium, octava mane gelu & pruina nocentissima folia ac uvae nondum maturas in omnibus fere promontoriis decoxerunt, & millena damna fecerunt. Jam remittere coepit frigus, & caelum ad aliquot dies inclaruit. Circa *medium mensis* fere octo turbidi, nebulosi, solis expertes, notabantur

bantur dies. Tandem circa 20. exortis ventis, nebulisque discussis coeli facies mutari cœpit, æstasque in autumnum constans comparuit. Fuit enim ab hoc tempore usque ad sextum *Novembrem* serenitas, cum frigida tamen aura matutina. Septima tota die pluit, octava nix cecidit ingens; successit horridum gelu ostiduum fere durans, quod & botros in copia adhuc in promotoriis existentes vix non in lapides convertit. Medio *Novembris* amœnior aura comparuit, caloreque fortiori nives uvæque glacie adstrictas solvit. Hoc tempore frequentes fuerunt febres, quæ nullum servarunt typum, quin potius febres malignas mentitæ sunt. Invalserunt cum horrore, caloribus primis diebus fere continuis, summo virium languore, capitis dolore, siti, oris amarore, siccitate linguæ. Adhibitis *Venesectione & sudoriferis blandis*, tertia vel quarta jam die terminarunt in *intermittentes*, quarum paroxysmos *arcana duplicato, sale Card. Ben. cort. chin. de chin.* ac tandem *levi laxativo* suppressimus. In his notatu dignum fuit, quod, etiamsi valde post febres comederunt, vires tamen per longum temporis spatium recuperare nequiverint. His mensibus copiose grassari cœperunt inter pueros & puellas *variola*, quæ observabantur modo *benigna*, modo *maligna*, confluentes, depressæ, adhibitis *blandis diaphoreticis*, sanguinem temperantibus, v. gr. *pulv. alexit. C.C. philos. pulv. epilept. spec. de hyacinth. unicorn. mar.* aliquando, si exire noluerunt, addito *sale volat. C.C.* nec non *lap. bezoar*, nulli funestæ. Accuratam insuper symptomatum rationem habere debuimus. Sic accidit, ut puerulus V. annorum ex variolis malignis convalescens in *gingivis superioribus* repertaverit *ulcuscula*, quæ primo intuitu ab adstantibus pro *aphthis*, *Mundfäule*, judicata & tractata sunt, elapso 24. horarum spatio corrosivitate sua magnam jam maxillæ superioris & inferioris occuparunt partem cum summo fœtore & nigredine; maximoque imminētis *sphaceli* periculo. Adhibuimus frequentiores *injectiones ex decoct. rad. aristoloch. iridis flor. mastiche, thure, mundiscantia, balsamica*, v. gr. *elix. Propr. sine acido, bals. peruv.* quibus tandem corrosivitas, fœtor, nigredo recessit, & puerulus pristinae sanitati restitutus est. Taceo *catarrhos, rheumatismos mense Novembri & Decembri* frequentes. Sine dubio morbi hi ut plurimum ex lymphæ a varia aëris anomalia, nec non erroribus diætæ, v. gr. fructibus horæis hoc anno valde putridis, ad viscedinem & spissitatem disposita quæ in sanguine concervata eundem in tumultuarios motus concitavit deducendi.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1703.

Anni hujus principium aura temperatori, nivibus ſtipata illuxit, paulo poſt ſucceſſit frigus intenſum, quod brevi remiſit, & in pluvias abiit. *Februario* gelu ſæviit ingens, nivesque ceciderunt ſæpiſſime, mox tamen accedente aura calidiuſcula in liquorem ſolutæ. *Martius* comparuit caloribus amœniſſimus, ſicciffimus, quandoque tamen interveniente Euro, rigidus. *Aprilis* ſimul præter morem ſiccus fuit. Habuimus hiſ menſibus ventos vehementes, nives copioſas, quæ terram liquore balſamico ſufficienter irrigare potuerunt. *Majus & Junius* fuere æſtuoſiſſimi cum pauciſſimis pluvis; unde uvæ circa feſtum Viti jam fere deſloruerunt omnes. Hoc ſemelti notavimus *febres continuas*, non adeo frequentes, nec malignas, ſine dubio, ob vinum nimis leve ac tartareum, quod præterito crevit anno, diureticum, minus ſanguinem accendens. *Variolas* habuimus in copia, modo *benignas*, plerumque *malignas*, ſeſſiles, depreſſas, quæ tamen ſi rite *bezoardicis temperatis, expellentibus, confortantibus, v. gr. pulv. alexit. ſpec. de hyacinth. antimon. diaph. C. C. philoſ. præp. pulv. epilept. lap. bez. orient. unicorn. mar. mithridat. &c.* tractatæ ſunt, pauciſſimis, imo fere nullis funeſtæ. Et licet plurima tunc temporis conſpicerentur puerilia funera, cauſa tamen mortis magis adſtantium incuriæ & negligentia, aut medicastro- rum præpoſteræ ac perverſæ curæ & imperitiæ, quam malignitati adſcribenda. Notatu dignum fuit, me hiſ temporibus inter alios habuiſſe Comitiffam valde ſanguineam, corpulentam, jam fere quadragenariam, variolis correptam. Huic ſub prima morbi invaſione, quæ erat cum rigore, caloribus, cordis compreſſione, virium languore &c. curavi aperiri *medianam*, præſcripti *bezoardicos expellentes pulveres* more ſolito, *pulv. alexit. C. C. philoſ. lap. bez. orient. unicorn. mar. &c.* & ecce præter omnium expectationem tertia & quarta die erupere per torum corpus *variola* copioſiſſimæ, ſexta acceſſit *immodicus menſium fluxus* ad inſtar puerperæ, retroceſſerunt ilico variolæ, quæ abſque hoc fuere depreſſæ, ſeſſiles, confluentes, verbo, peſſimi moris. Mutavi medicamenta, dedi frequenter *ſpec. de hyacinth. corall. rubr. terr. ſigill. mithridat. mag. ſmaragd. pulv. epilept. M.* non omiſſis *confortantibus*. Fluxus hic immoderatus continuavit octiduum, nec *ſtypticis* ſiſti potuit: durante fluxu variolæ non creverunt, nec ad maturitatem tendere voluerunt, ſed confluxerunt, majoraque conciliarunt ſymptomata, etiamſi *expellentia, bezoardica, antepileptica ſtypticis* ſemper conſideratiſſime

sime miscuerimus; ostiduo elapso fluxuque cohibito tandem parvula hævariola, non fastigiata, maturitatem receperunt, symptomata remiserunt, & Illustrissima Comitissa a varioloso hoc affectu, periculi pleno, præter omnium opinionem ac spem, liberata est. Variolæ hæ permultorum oculis valde fuerunt infestæ, & modo inflammationem reliquerunt pertinacem, modo humorem deposuerunt contumacem, ac coagulationi vel condensationi aptum. Priori feliciter medebamur aquis ophthalmicis ex aqu. plantag. rosar. chelid. tut. præp. sach. saturn. posteriori inflatione pulveris subtilissimi ex sach. canariens. antim. crud. lap. scissil. præp. perl. præp. & si opus fuit, Vesicatoriis. His mensibus varios atque diversos notavimus hæmopticos, tam senes, quam juvenes; in quibusdam enim sanguis ad spūs reg. vitæ ad aliquot libras sine ulla prægressa tussi excretus est, & in his fere nulla adfuit irritatio, sed sanguis floridus lubricavit sibi ipsi viam, & unica irruptione extravasatus per os affectavit exitum; in quibusdam quasi extrussendo sanguis pedetentim rejectus est, in his sine dubio vasa pulmonum fuerunt erosa, & salinæ particulæ massæ sanguineæ inexistentes teneras pulmonum vesiculas stimularunt, inde irritatione facta tussis producta fuit cruenta. His feliciter subvenimus Venesectione & medicamentis adstringentibus ex compos. sperniol. Cr. lap. hematit. ocul. cancr. trochisc. de spod. de carabe, addito laudano de tribus in refracta dosi. Si sanguis fuit fedatus, ordinavi pectoralia traumatica cum resolventibus mixta, v. g. elix. pectorale cum ess. traumatica, nec non decocta pectoralia ex fl. & fruct. pectoral. usitat. item gelatinam pectoralem ex rasur. C. G. ebor. cum herbis pectoralibus factam, it. decocta ex herb. alchymill. scabios. pyrol. sanicul. millefol. tussilag. pulmonar. heder. terrestr. rad. tormentill. sem. anis. fenic. rad. chin. &c. Mense Junio ex caloribus insolitis, nec non ingurgitatione aquæ frequentiori adultiores æque ac juvenes reportarunt febres tertianas frequentes, sed sumtis salibus absinth. centaur. min. card. ben. cort. peruv. ac tandem purgante brevi curatas. Julius non tam amœnus & serenus fuit, quam pluviolus, nocte dieque frigidus, ventis summe molestus, qui in primis a die quarto ad octavum valde saevierunt, & frumento, quod violentia sua excusserunt, quam maximum intulerunt damnum; circa 24. ad finem usque calidissimi notabantur dies. Augustus incepit cum frigore, pluvius, quæ hoc mense fuerunt copiosæ, flante tamen austro suos alternavit dies, fuitque variabilis & inconstans. September exitit serenissimus, amœnissimus cum insolito aëris fervore, quandoque pluvii intemperiem solis contemperantibus atque terram irrigantibus. Octobris primi octo dies fuerunt pluviosi, frigidi simul, hoc tamen non obstante, tertia & sexta

die observavimus tonitrua & fulgura, elapso octiduo cessarunt pluviae, & subsolanus superveniens radiis solaribus non solum terram madidam sicca- vit, sed & botros a nimis pluviis jam putrefactos valde exsiccavit, illos- que in pulveres fere redegit. Toto *Novembris*, nec non *Decembris* men- se caeli temperies notabatur placidissima, ut credidisses verum adeste tempus. Circa natalicia intensum frigus ingruit, terraque congelavit. Frequentes hoc semestre *biliosas* notavimus *febres*, quae cum rigore, mox caloribus, vomitibus, praecordiorum angustiis pueros aequae ac adultos in- vaserunt, primoque intuitu *continuas* mentitae sunt. Duravit calor ut- plurimum 40. horas cum dolore capitis, siti vehementi, ariditate linguae ac faucium, adhibitis vero *Venesectione*, *diaphoreticis*, remisit, & in *ordinariam tertianam* cum apyrexia degeneravit, atque *antifebrili- bus salibus*, nec non *chinatis* rite tractata sexto paroxysmo cessavit. Memini, me plurimos habuisse, qui octavum sustinuerunt paroxysmum, & hi ex febre reportarunt *icterum*. Color hic non adeo flavus, sed satu- rator & fuscus fuit, sine dubio a particulis acribus, biliosis, sulphureis, quae copiosius in sanguine collectae tandem in habitum corporis sese diffu- derunt, cutemque deturpato imbuerunt colore. Alvus in his omnibus sufficienter suoungebatur officio, indicio, porum choledochum in duo- dema & jejuni confinio non fuisse obstructum. His feliciter, & quidem intra paucos dies medebamur *pulveribus ex sale cichor. arcan. dupl. aut tartar. Vitriolat. spir. salis coagulat. pulv. hepat.* additis nonnun- quam *aliquot granis diagyrd. sulphurati*. Verissimum itaque est *Dio- cles* monitum, notante *Celfo*, prodesse nempe *icterum*, si post *febrem* oritur. His temporibus aliquos notavi *cachecticos*, nec non *hydropicos*, qui in *icterum flavum* inciderunt, quorum superiora corporis marcesce- bant, & mirum in modum flavescabant, tumentibus interim inferioribus & abdomine. Vesiculae in horum pedibus obortae stillabant liquorem sum- me croceum. Causa sine dubio salibus lixiviosis sulphur sanguinis ita mo- dificantibus adscribenda. Cura ad tenacissimas obstructions tartareas, & dyscrasiam viscerum dirigi debuit, & profuerunt in specie *martialia*, *pulvis cachecticus*, *Tinctura mart. aperit. Myns. spir. aperit. Pe- nor. Purgantia* singulo octiduo semel exhiberi debuerunt, v. gr. *Recipe pulv. rhabarb. ℞. gialap. ℞ss. ̄ absinth. gr. vij. g. g. gr̄ij. ol. mac. gttj. M.* Quodsi venter a *laxantibus* observabatur deumescere, bis cum successu singula hebdomada pro exigentia symptomatum & ratione vi- rium propinari poterunt; sin tumor post purgantium usum in eodem statu mansit, aut infirmus naturae ductu frequentes dejectiones sine alle- viatione habuit, abstinendum fuit a purgantibus. *Diuretica* in his casti- bus

bus alias omnem absolvere videntur paginam, hic tamen cum summo iudicio & discrimine adhiberi debuerunt, & si unquam, certe hic, urinæ status probe considerandus fuit. *Urina* enim *cruda, alba, tenuis* testabatur de sanguinis textura valde laxa, & hæc pro medela requirebat *salia lixiviosa*, utpote *sal stipit. fabar. ononid. junip. ebul. absinth. tart. vitriolat. spir. sal. coagul. &c.* *Urina rubra* docuit sanguinis texturam esse valde strictam, atque abundare salibus lixiviosis, unde præferibi debuerunt *salia volatilia*, v. gr. *succin. ÷ volat. tartar. bufon. lumbric. terrestr.* in primis *amara, decoctum ex herbis, absinth. mij. eupator. marrub. à ʒʒ. bacc. junip. mij. rhapont. ver. ʒʒ. m. pro infuso &c.* *Scroto tumentis* maxime profuit *decoctum ex fol. rut. absinth. menth. mili. cumm. cum vino* factum, & cum spongia calide applicatum. *Febres petechiales*, quæ observabantur, fuerunt valde *benigne*. Alias, præter morbos ordinarios, *catarrhos* nempe, *tussès, raucesdines &c.* nil memoratu dignum occurrit.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1704.

Januaris incuntis hujus anni totus fuit valde frigidus, nivofus; *Februarius* e diverso præter morem temperatus, ut plurimum serenus, aliquando pluviosus, aliquando ventosus, quandoque nivofus. *Martius* incepit cum intenso frigore, solis tamen splendore atque serenitate temperato, quinta nix cecidit copiosa, quæ sexta jam in liquorem abiit, septima supervenit tempeſtas tumultuaria, valde nivofa, octava dies fugatis nubibus purgatoque aëre mira illuxit serenitate, quæ tempeſtas pulcherrima, ventis mitioribus remixta, sicca, non solum ad *aquinoctium vernale* duravit, sed & uno quasi tenore in *Aprilem* usque continuavit. Imo *Aprilis* sua natura alias variabilis, hoc anno fuit amoenissimus, serenus, siccus, absque pluviis fere, cum caloribus ad finem usque prope æstivis: die 27. tonitrua & fulgura ingentia cum pluviis habuimus, sol tamen nubila mox serenavit, unde arbores iusto citius folia & flores emisserunt suos. Tertia mensis *Maji* dies incepit cum pluviis, quas secuta sunt frigora, & quinta pruina matucina, quæ vineis nostris maximum damnum intulit, alias totus mensis fuit serenus, calidus, siccus, ventosus. Succesit *Junius* serenissimus, siccissimus, pluviarum expertus, ventis tamen mixtus. His mensibus, in primis superioribus, Morbona æque ac Bellona apud nos valde sæviit. Hungari quippe a Noſtris deditiorem civitates sollicitantes, sed repulsam reportantes rabie velut accensi hinc inde discurrerunt, nobisque excidium minati sunt. Civitatem d. 18. Febr. e longinquo obsidione cin-

xerunt.

xerunt, eam tamen supervenientibus adversis cœli tempestatibus, nivibus nempe & ventis insolitis, intra biduum solvere coacti sunt, interim IX. septimanis nos undique tenuerunt conclusos, ut nullus exire ausus fuerit. Milites Cæsarei frigoribus & militaribus laboribus, inprimis tristi esuritione & aquæ potu valde hætenus debilitati, huc tandem in defensionem civitatis dispositi ad novi desuetique cibi ac vini copiam, quæ miseris nostri large obtulerunt, gravati in periculosos inciderunt morbos, *castrensibus non absimiles*. Conquæsti sunt de *languore totius corporis, nausea, stomachi gravedine, caloribus, siti, dolore capitis, vigiliis*, accesserunt *deliria*, aliquando *abvi fluxus*, nonnunquam *petechia, venæsectio* prima aut altera die instituta, nec non *sudorifera ex spec. de hyacinth. C. C. philos. lap. cancr. antim. diaph. &c.* sæpe in herba suppresserunt malum, unde ægri intra quatrimum convaluerunt. *Purgantia & Vomitoria*, etiam in principio adhibita, non conduxerunt, morbum potius exasperarunt, & malignitatem latentem evocarunt, quam tandem *expellentia*, inprimis *mithridatium cum confect. alkerim. & confortantia* diu continuata sustulerunt. Qui methodo ordinaria fuerunt tractati, evaserunt omnes periculum; qui autem citius justo nosocomis valedixerunt, etiam si fere nullos in diætâ errores commiserunt, ut plurimum in priorem morbum reciderunt. Inter hos unus *febre maligna* laborans ex delirio furibundus profiliit e lecto, & per fenestram secundæ contignationis sat altæ in fluentum præcipitem sese dedit, in aqua hinc inde discurrens, defatigatus tandem, & exanimis fere in lectum deportatus, adhibitis *alexipharmacis, sudoriferis, confortantibus* convaluit. *Morbus hic epidemicus* a victu profectus primo mense militibus gregariis in hæsit, brevi post cives, qui curis, laboribus, frigoribus, excubiis diurnis & nocturnis insuetis defatigati vino harno, generosissimo, dulci, etiam nocturno tempore præter morem indulserunt, invasit, atque in *febres malignas petechiales* degeneravit. Sanguis quippe una cum reliquis humoribus ex erratis vitiosam diathesin nactus facillime malignitatem concipere potuit. Inceperunt *mente Februario* cum languore summo, calore moderato, qui in dies crevit, vigiliis, siti intensa, aliisque febrium comitibus symptomatibus. In his si exanthemata prodierunt die quarta, evaserunt omnes rite tractati periculum die XV. secus si maculæ in conspectum venerunt die septima: infirmi enim periculosissime tunc temporis debuerunt, & 21. demum die mortis periculo liberati sunt. *Mense Februario* valde *benignæ* fuerunt *petechie*, *Martio* pejores, *Aprili* pessimæ. Observavi in quodam juvene sat robusto petechiis laborante, *pustulas* XIV. morbi die exeuntes *pellucidas, seu crystallinas*, partim *militi seminibus*,
partim

partim *lentis*, imo multas *pis* magnitudine hinc inde per totum corpus disseminatas, in dorso vero numerosissimas, *agua plenas*, summe malignas; intendebatur enim febris cum anxietatibus, cordis compressionibus, convulsionibus; albescere tandem hæ vesiculæ & suppurare ceperunt, hinc exiccata jam exaruerunt, & squamatim circa 21. diem deciderunt, quo tempore pauperculus morti jam vicinus, præter omnem spem feliciter enavigavit periculossimam hanc charybdim. In *fœminis* semper notavi *menstruum fluxum*, aliquando *diarrhœam* simul, quæ omnibus fuit *funesta*. *Deliria prematura* fuerunt *exitiosa*. Sic robustus quidam Vir 45. annorum, quinta morbi die incepit delirare, sexta est mortuus; & fœmina triginta annorum similiter robusta tertia die delicans, quarta est mortua. Horum sanguis prima & secunda morbi die *Venesectione* extractus exhibuit in superficie pituitam densissimam instar crustæ vix separabilem, & croco quasi tinctam; brevi ante mortem bilis utrinque sese diffudit in totum corporis habitum; singula mortis prænuntia. In *febris* huiusce *malignis* frequens fuit *attritio* aut *excoriatio in natibus*, non solum a longiori decubitu, quin potius a sanguine suo modo malignitate corrupto deducenda, qui qua data porta, sarcinam suam deponendam & excernendam quæsit. Latuit autem ut plurimum *gangræna* & *sphacellus*, caroque tandem adhibitis adhibendis, v. gr. *unguent. ægyptiac.* ad os usque excidit cum ægrorum levamine. *Mense* Februario *morbilli* epidemice grassari cœperunt, qui tamen ex methodo tractati *benigni* fuerunt, *instante æquinoctio verno* indies magis invaluerunt, & invaserunt infantes æque ac adultos, & puerperas, cum horrore, caloribus summis, stillicidio lachrymarum copioso, mordaci, oculorum rubore ac tumore, cum tussi ferina, gravitate & compressione pectoris, maculæ effluerunt ut plurimum secunda morbi die, aliquando quarta, quandoque septima, & perstiterunt quatuor aut quinque dies. Observavi hoc tempore *morbillozum tres species*, *maculas* nempe *latas*, *rubras*, sine pustulis, adeoque *non elevatas*, neque *superficiem cutis superantes*; altera species *cutim solum transperavit*, & hæ duæ species inadvertenter evanuerunt, quas vulgus retrocessisse putabat; tertia prodiit cum *maculis parvis*, *rubris*, quæ indies auctæ, & *supra cutis superficiem modicum elevata* racematim coaluerunt, quarumque protuberantia, digito leviter admoto, tactu percipi potuit; post quinque dies, morbo jam remittente, maculæ per totum corpus latissimæ & maxime rubentes evanuerunt, atque squamularum forma deciderunt, cute farina quasi conspersa relicta. *Morbilli* quo citius prodierunt, eo benigniores, quo tardius, eo peiores fuerunt. Incessit sæpe hic morbus sub vario schemate, vario stipatus satellitio. Sic

menſe Aprili ad puerperam vocatus deprehendi *morbillos* copioſiſſimos, protuberantes, quibus interſperſæ fuerunt *macula petechiales*, deliravit valde, imo tubarum in vicinia inflatarum cantus & pulſati tympani ſonos, inter difficultates ſomni per phantaſiam oblatos articulate imitata fuit, frequenter riſit, convulſa & aſphona tandem jacuit, neminem novit, 15. tamen morbi die, adhibitis *expellentibus alexipharmacis temperatis, cordialibus*, ad ſe rediit, atque debellatis ſymptomatibus graviffimis convaluit. Eodem tempore gratioſam habu puellam 6. annorum, *variolis* veris laborantem, ſupervenerunt nona morbi die, variolis necdum in ſtatu conſtitutis, *morbilli* copioſi, graviffime inde decubuit, ſed ex duplici hoc morbo feliciter emerſit. Veriſſimum igitur eſt Axioma medicum: Qualis humor efferveſcit in corpore, talis effloreſcit in cute. *Morbilli* hi, ſi perite *expellentibus, v. gr. pulv. alexit. de hyacinth. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C. philoſ. antim. diaph. unicorn. mar.* cum *pectoralibus & confortantibus* mixtis, nec non ſervato ſimul idoneo diætæ calorique temperamento, tractati ſunt, omni vacarunt periculo, neminique fuerunt funeſti; neglecta autem, aut præpoſtera vel perverſa morbillorum cura, aut præmatura, ſuperatis jam morbillis, aëris mutatio, vel inordinata rerum non naturalium diætæ, præcipitavit quam plurimos in *tuffim ferinam, febrem continuam, reſpirationem difficilem, pectoris compreſſionem, catarrhum* ita dictum *ſuffocativum, lethalem*. Menſe *Majo & Junio* continuarunt adhuc *morbilli, febres continua, tertiana intermittentes, variola*, quæ *ſporadice* hinc inde vagatæ ſunt, ſed fuerunt ſine malignitate, adeoque convenienter tractatæ, facile curabiles. *Julius* fuit amœniſſimus, ſed cum ſummis caloribus, quarta coorta eſt graviffima tempeſtas cum frequentiffimis tonitribus, flammarumque fulgoribus, nec non grandinibus inſolitæ, quæ in civitate ut plurimum magnitudine juglandis, imo ovi gallinacæ, prægreſſo imbre, ceciderunt, ad vineas tamen ſparſim venerunt, adeoque illis exiguum intulerunt damnum. Sub initium *Auguſti* remiſerunt calores, ſed ſexta audiebantur tonitrua terribilia, grandines cadebant inſolitæ, copioſiſſimæ, quæ in tonitris noſtris promontoriis & vites & uvæ proſuſ deſtruxerunt. Jam ſucceſſerunt æſtuoſiſſima tempora, quæ vix ſuſtinere potuimus, neque ſpirarunt etæſiæ, nullæ fuerunt pluvix, quæ fervorem ſolis contemperaffent, imo eadem aëris conſtitutio erat in *Septembri, Octobri* nec non *Novembri*, ut credidiſſes, autumnum in æſtatem fuiſſe converſum; habuimus quoque d. 25. *Septembris* vepſeri tonitrua & fulgura ſufficiencia, unde in reſiduis promontoriis, quæ a grandine intacta manſerunt, generoſum crevit vinum, imo

imo generosius crevisset, si nobis ob metum tumultuantium Hungarorum serius vindemiare licuisset. Finitis enim jam vindemiis æstuosa & sicca adhuc continuarunt tempora, sine ullis fere pluviis. Sub finem *Novembris* & initium *Decembris* nives deciderunt paucæ, & moderata subsecuta sunt frigora. Mensibus æstivis, *Julio* nempe & *Augusto*, existente cælo maxime æstuoso, *diarrhææ* & *dysenteria* satis fuerunt frequentes, & magis pueros adultiores, senes, minus infantes sporadice afflixerunt. Præcessit diarrhœa cum ciborum fastidio, languore totius corporis, siti, dejectionibus copiosissimis, serosis, ut plurimum biliosis, viscosis nec non pituitosis, valde fœtidis, mox insecuta est dysenteria cum dejectionibus cruentis & purulentis, numerosis ad 70. 80. intra diem & noctem, aliquando velut momentaneis, ut miseri vix sellam foricariam deserere potuerint, & circa noctem cum majori exacerbatione, ut plurimum caloribus, quamvis non adeo urentibus, pulsu celeri, siti, inquietudine, acuto intestinorum & ani dolore, inani, licet frequenti, desidendi cupiditate, præcordiorum anxietate, vigiliis; in progressu morbi blanda accesserunt deliria, non sine malignitatis nota. Quamdiu sanguis cum materia biliosa, mucosa, purulenta & saniosa, aliquando cum strigmentis & ramentis exivit, tamdiu de vehementibus torminibus & doloribus conquesti sunt. *Dejectiones nigrae, fetida* in morbi statu, majoris corruptionis denotarunt gradum, indicio manifesto, imminere jam *gangrenam* & brevi *sphacelum*, unde in illis dysenteria antea cruenta & torminosa jam observabatur fere indolens, pulsus quasi nullus, extrema frigidissima, sudore copiosissimo, resolutivo frigido perfusa. Refrigerationem hanc infirmi non percipiebant, quin potius de calore interno & siti conquesti sunt, imo manibus glaciæ instar frigidissimis res aut loca frigida capeffere desiderarunt; & hi omnes, salvis tamen sensibus motuque membrorum illæso, elapsis ut plurimum 48. horis, mortui sunt. Causa hujus affectus adscribenda fuit partim copiosis fructibus horæis, acido-aqueo acri fermentifico fœtis, partim caloribus ferventissimis, bile inde acriori lymphæ acidiori & quasi corrosiva reddita. Succis nempe eminenter acres, mordaces neftendo in intestinis diutius, quam par est, moram, primo absterferunt intestinorum mucum, deinde illorum crustam villosam, sive velamentum bombycinum simul abraferunt, & altius penetrando ipsas glandulas eroserunt, atque ulcus, vel quasi tale, instar veterantium, induxerunt; inde membranis intestinorum sensum sensimque a sale corrosivo erosus vasorumque osculis referatis, non solum sanguis frequenter stillavit, sed & tristissimus doloris sensus accessit, imo spasmodica

dica vellicatio, qua intestina spasmo quodam irritata motu quasi vermiculari dolorifice sese torserunt, unde non mirum, successisse tandem inflammationem, gangranam ipsam, nec non lethalem sphacelum. Quo enim major acrimonia, eo major spasmodica fibrarum nervearum irritatio, major fermentifica humorum fusio, glandularum, ductuum & vasorum intestinalium eliquatio, nec non cruoris simul cum plexibus glandulosis ac reliquis intestinorum contentis excretio. Profuerunt sub initium morbi, non obstantibus torminibus & supervacaneis excretionibus, humores acres diluentia, & leviter Evacuante, utpote aqua Laxativa cum aqua cinamomi, in primis rhabarbarum tostum, quod blande laxando simul ob partes terreas admixtas adstringere, & leniter roborare solet, cum myrobalanis & elaeosacch. cinnamomi propinata, nec non clysteres abstergeri ex spec. emoll. hord. vitello ovi, conf. rosar. lacte, aliquoties adhibiti. His praemissis statim deveniendum fuit ad incrassantia, demulcentia, adstringentia cum anodynis mixta, unde singulis quatuor aut quinque horis exhibui pulverem sequentem: Rec. corall. rubr. praep. ꝑ. lap. hematit. terr. japon. ā gr. viij. zheriac. cœl. gr. iij. laud. de trib. gr.ß. M. mutatis tamen mutandis, addidi saepe terr. sigillat. fl. ferr. bol. armen. pulv. stypt. Cr. smaragd. prepar. crystall. mont. pulv. dysenter. Crat. ex tragacanth. gumm. arab. & corall. constantem, nuc. mosch. &c. inprimis, ubi calores fuerunt ingentes, compos. sperniol. Cr. spec. de gemm. frig. unicorn. mar. spec. de hyacinth. &c. imo moderanda fuerunt medicamenta ad ipsius excretionis, malignitatis & virium modulum. Saep̄ videbatur jam alvus adstricta, morbusque sublatus, brevi tamen malum recruduit, & exivit iterum aliquando cum, aliquando sine cruore materia mucosa in minima quantitate cum summis torminibus alvum ad excretionem stimulans; adhibitis autem frequentioribus clysteris ex decoct. hord. cum capit. vervecin. nec non continuatis pulveribus adstringentibus, ex toto cessavit. Tandem, ne propter derasos plexus ilei glandulosos fluxus alvi coeliaco non absimilis remaneat, ordinavi summo cum effectu balsamica, stomachica, bals. peruv. opobals. Tinct. corall. elix. Vitriol. M. pulv. stomach. elect. diacinam. Reg. nuc. in Ind. condit. Et sic dysenterici intra tres septimanas ex integro restituti sunt, quousque etiam a vino abstinere debuerunt, contenti aqua cocta ex rad. tormentill. ras. C. C. ebor. mastich. &c. Quos invasit cum vomitu, hi pessime decubuerunt, & vix servati sunt, optime autem ipsis profuit balsamum peruvianum, nec non opobalsamum cum corall. rubr. exhibitum. Ad-

strin,

Sringentia, sine præviis *blandis Laxantibus*, in initio & progressu morbi adhibita protraxerunt morbum, tormina exacerbantur, & post se ut plurimum *febres*, *arthritides*, *pedum tumores*, *lienterias* reliquerunt. *Opiata* hic fere omnem absolverunt paginam, imo fateri debeo, me fere nullam dysentericam sine frequentiori exhibitione *laud. de trib.* commode restituere potuisse; exhiberi autem debuit, antequam dysenteria fuit consummata & plane ulcerosa, aut vasa majuscula exesa, aut sensus doloris jam periit. *Mense Augusto* frequentes habuimus *rheumatismos ad brachia*, *scapulas*, *femora*, *lumbos*, *coxas* productos, sine ulla rubedine, multo minus tumore, non tam articulis, quam musculorum interstitiis firmissime & diutissime inhaerentes, cum motus impotentia, doloribus lancinantibus, profundis, fixis, qui noctu exacerbati somnum impediverunt: infirmi enim loco moveri nequiverunt, & quo statu fere primo jacuerunt ac decubuerunt, in eodem manere debuerunt, & sine cruciatu ac vehementi dolore vix moveri aut attingi poterunt; adfuit simul tensio & caloris acriusculi sensatio cum pulsu frequenti. Vulgus hunc affectum nominare solet *delapsum catarrhorum a capite*, es ist ein Fluss im Arm oder Fuß gefallen. Statuendum potius rheumatismum provenire a sero aut lymphâ acriori, flatulenta; retrogrado motu impedito, in specialem aliquam membranosam, tendinosam, nerveam & musculosam partem delabente, ibique statim patiente, & partes fibrosas, nerveas tendente, easque tristi sensu vellicante. *Arthritidis Vaga* hoc anno frequens fuit. Invasit homines prævio horrore instar febris, membranosas ac musculosas articulorum partes dolore, rubore, tumore & movendi impotentia corripuit, vagabunda fuit & ambulatoria, modo hanc, modo illam invasit partem, nulla tamen loco ultra 48. horas fixa mansit, remissionem sæpe, relicto solum tumore, simulavit, at opinione citius, imo vehementius rediit, & priorem locum occupavit, imo memoratu digna in plerisque fuit paroxysmorum invasio dolorumque motus, dum quo tempore humerum, carpum aut digitos dextræ manus, eodem tempore & genua sinistri pedis; & quo tempore sinistri brachii, eodem dextri pedis partes singulari alternatione & saltu dolorifico infestavit. Similiter hic peccavit serum, sive lymphâ acido acris, sed sale volatili intimius foeta, quæ ad periosteum, sive sensibillissimas articulorum mobilium membranas detrusa, eas distendit, vellicavit, ibique sicuti spina infixæ sæviit. *Cura arthritidis Vagæ & rheumatismi* una eademque fuit. *Venesectio*, nisi adfuit magna febrilis alteratio, intensior arteriarum pulsus, nec non præcordiorum compressio.

pressio, nil profuit, vires potius abstulit. *Purgationes*, utpote turbationes & colliquationes liquorum naturalium exasperarunt magis malum; reiteratus autem *enematum*, in primis *laxantium*, usus, v. gr. *Rec. pulv. hepat.* ꝑ. *sal. cichor. acetosell. a. gr. v. diagyrd. sulphurat. gr. vj. fecul. ari gr. iv. M.* aut *decoctum ex fol. sen. s. s. ʒiʒ. rhabarb. ʒj. crem. tartar. in aqu. cichor. infus.* addita *manna* & *aqua cinnam.* summopere profuit, in primis si vespertino tempore *pulvis consortans* sequens exhibitus fuit: *Recip. pulv. analept. ꝑ. epilept. gr. viij. lap. cancr. præp. gr. vij. laud. de trib. gr. ʒ. M. opiatorum* enim vires hic summe deprædicandæ sunt, morbi quidem causam non tollunt, somnum tamen conciliant & dolores mitigant: non autem necessum fuit singulis diebus *opiatis* & *laxantibus* uti, dirigi & moderari potius pro re nata morbique indole debuit cura. Ab usu *sudoriferorum* nunquam felicem vidi successum. Post inunctionem *spirituosorum*, v. gr. *spir. vin. camph. formic. sal. armoniac. junip. lumbric. &c.* semper notavi dolores osteocopos, adeoque abstinendum fuit a *spirituosis*, nec non *unguinosis*, *emplasticis*. Optime autem, in primis sub finem morbi, profuerunt *Therma Badenses*, aut *balnea acicularum*, imo in ipso morbo *balnea ex aqua dulci cum hordeo* parata. Atque hac methodo tractati felicissime intra 20. aut ad summum, si copia peccavit materia, 40. dies restituti sunt. *Febres* his temporibus habuimus frequentes, quæ utut prima die tragædiam a pandiculatione, oscitatione, languore, frigore, mox calore satis intenso auspicate sunt, cum subsequente secunda die apyrexia, speciem *intermittentis* simulante; supervenientes tamen paroxyfmi, qui fuerunt cum languore, pulsu magno, exacerbatione caloris aliorumque symptomatum, confirmarunt intermissionem illam fuisse dolosam, & latuisse sub hoc cinere ignem *continuarum febrium*, nec non *malignitatem* ipsam. Expost enim videbantur quandoque, inprimis mane, remittere calores, nunquam autem intermiserunt. Crescente morbo, creverunt symptomata, imò convulsiones in statu morbi notavi frequentes. *Deliria serotina*, v. gr. die 11. 12. supervenientia semper fuerunt *exitiosa*. Febres hæc more *continuarum Venæsectione* in principio, *diaphoreticis*, *bezoardicis*, *consortantibus* tractari debuerunt. Ultimis tribus mensibus, præter *febres tertianas*, *quartanas*, *catarrhos*, vix alii notabiles occurrerunt morbi.

Con-

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1705.

Quo elementior anno præterito fuit aëris constitutio, eo rigidior sub ingressum anni 1705. comparuit cœli temperies. *Januarius* quippe incepit gelu congelare aquas, imo continuavit frigus toto hoc mense sine remissione, nives ceciderunt pauca, & spirans Euro notus induxit siccitatem. Nec mitior fuit *Februarius*, quin frigore & gelu longe rigidior, sine ullis nivibus. *Martius* illuxit gratiosa serenitate, & exoptato calore, sed quinta nives ceciderunt magna, sexta frigus, quod ad 12. usque duravit diem; circa *æquinotium vernale*, spirante aëre meridionali, frequentiores habuimus pluvias, fructiferas, quas serena, calida mox infecuta sunt tempora, adeoque *Martius* ut plurimum siccus extitit. *Aprilis* varias sustinuit ventorum mutationes, & frequentiores, vix non quotidianas, in primis circa finem, pluvias, oblectamenta vernalia inhibentes; imo & *Majus* fuit valde inamœnus, frigidus totus, excepto uno aut altero die, pluviosus. Continuavit pluviosa & frigida hæc aëris constitutio ultra *medium Junii*: unde non mirum, vasa circa festum Viti necdum florere incepisse. Circa *solstitium æstivum* temperatio aura & calores desiderati demum redierunt. Morbi, qui in hoc semestre inciderunt, erant varii. In *Januario* & *Februario* continuarunt *febres quartane*, quæ tamen, uno vel altero *Laxativo* adhibito, nec non *chinatis medicamentis cum arcano duplicato*, præter morem ut plurimum superari potuerunt, neque ullam labem post se reliquerunt. Frequentes erant *rheumatismi in pedibus, manibus, scapulis, lumbis*, cum dolore acerbo, sine inflammatione, sine tumore; hi *diaphoretica* sustinere non potuerunt, sed solis *temperatioribus cholagogis*, v. gr. *infusis ex manna, fol. sennæ tartaro, cum aqu. cichor. &c. clysteribus, præcipitantibus*, nec non *balneis hordeaceis*; & pro re nata, in summa dolorum exacerbatione, *grano dimidio laudani de tribus*, tractari voluerunt. *Catarros* habuimus copiosos, qui in *febres degenerant continuas*, non adeo funestas. Servati enim omnes sunt, qui statim ab initio adhibuerunt *Alexipharmaca*, eaque continuarunt. Mense *Februario* jam inceperunt *febres petechiales*, quæ *pleuritides* ab initio mentitæ sunt, inceperunt cum horrore levi; febre lenta, tussi sicca, dolore in pectoris regione, ad scapulas, claviculas ascendente, cum molestia ægri, si in partem sanam decumbere voluit; assumtis autem *sudoriferis* evanuerunt.

runt dolores, & quarta, imo in plerisque septima demum eruperunt maculae. In aliis simularunt *febres intermittentes*. Sic in Virgine quadam XVI. annorum, sanguineo-phlegmatica, tunc temporis ordinario mensium fluxu laborante, notavi tres paroxysmos, more *febris quotidianae intermittens*, mane cum horripilatione, subsequo calore, circa vesperum intermittente, dolore capitis gravativo, siti, lassitudine &c. quotidie recurrentes, quarto *calores continuos*, prioribus longe intensiores, nec non eruptionem macularum, septima hæmorrhagiam narium sat largam, decima deliria-blanda, manuum tremores, linguæ ac faucium ariditatem molestant, 12. 13. novam copiosorum exanthematum, prioribus jam evanescentibus, eruptionem; & ecce 16. morbi die, non obstante hæmorrhagia, quæ ex alleviatione morbi judicabatur critica, septimâ oborta, obiit. Maximam *malignitatem* exanthematica hæc febris in recessu gessit mense *Martio, Aprili*. Incepit cum horripilatione, calor in sanguineo-phlegmaticis, quorum sanguis sero viscido abundat, mitis, sed subdulus; in sanguineis intensior, adfuit languor totius corporis, mox subita virium prostratio, membris quasi lassitudine fractis, aut contusis, sitis non adeo magna, nausea, vomitus, pulsus naturali fere similis, unde magis de languore, quam calore, conquesti sunt; sexta aut septima æstus invaluit, atque malignitatem suam sequentibus diebus prodidit, supervenientibus gravioribus symptomatibus, utpote exanthematum eruptione, cardialgia, pulsu celeri, frequenti, vigiliis, vehementissimis capitis doloribus, deliriis, motibus convulsivis, linguæ ariditate & fissuris &c. *Venæsectiones* prima aut altera die institutæ, nec non repetitæ, valde profuerunt, ferotinæ omnes nocuerunt. *Laxativa*, etiam sub initium morbi exhibita, rejicienda fuerunt, & memini in his *exanthemata longe latiora* prodidisse, quam in aliis, eosque gravissimis symptomatibus, *tremoribus nempe totius corporis, delirio furioso, tandem aphonia, convulsionibus epilepticis*, tentatos fuisse, omnesque fatis occubuisse: *chysteriis ex humectantibus & emollientibus* confectis, nec non *suppositoriis* alvum adstrictam commodissime reserare potuimus. Cura methodica maxime dirigi debuit ad vires, quæ conservari, ad humorum fervorem, qui contemperari, ad malignitatem, quæ corrigi debuerunt. Præstitimus hoc *blandis diaphoreticis, bezoardicis, cordialibus, v. gr. pulv. alexit. spec. de hyacinth. C. C. philos. pulv. analept. epilept. lap. bezoard. orient. antimon. diaphor. unicorn. mar. conf. alkerm. mag. perlar. orient. &c.* exhibito singulo ostiorie

horio pulvere uno, aut potiuncula. Sic corpus mansit perspirabile, sanguini sua constitit systasis & crasis, atque malignitas exuperata fuit. *A medicamentis spirituosis, volatilibus, bezoardicis fortioribus, calidis*, quæ in hoc casu magis obfuisse, quam profuisse, jam a longo tempore in his calidis oris expertus sum, studio abstinui. Vinum omnibus interdixi, *aquam solam ex rad. scorz. ras. C. C. ebor. sem. anis. &c.* concedens. Acutissimos capitis dolores *Vesicatoria* nuchæ apposita sustulerunt. Sæviit vehementer hic morbus æque in adultos, atque gravidas. Sic binas habui, harum una, tertia morbi die, gemellos vivos, nondum maturos, octimestres, qui intra aliquot dies mortui sunt, peperit; altera sexta morbi die filium æque octimestrem, qui sex diebus vixit, enixa est. Fortior hic sine dubio sanguinis motio & rarefactio, qua apertæ & laxatæ sunt viæ, partus hos acceleravit, inde puerperæ valde debilitatæ, sed solis *confortantibus, analepticis, bezoardicis blandissimis*, aliisque pro morbi & symptomatum exigentia remixtis, tractatæ, binæ die XV. evaserunt ex morbo hoc gravissimo. Legitima enim & matura medicamentorum applicatio omnibus salutaris fuit, secus, qui a principio neglexerunt remedia. Sic inter alios novi mercatorem, Silesitam, eadem febre detentum, qui fere omnia respuit medicamenta, tandem delirio phrenetico correptus in lecto vix detineri potuit, die 12. demum prodierunt exanthemata, indubia mortis die 14. morbi subsecuta indicia. In alio pauperulo *petechiali febre* extreme laborante notavi in dorso, brachiis, pedibus, natibus quamplurima *ulcuscula*, elevata, dura, cum intenso dolore, inflammatione, ad instar furunculorum, ichore plena, sed tubercula illa ulcerosa valde fuerunt maligna, naturam *anthracum* æmulantia; caro enim in circuitu inflammata, tandem sphacelata & corrosa, ubique tota excidit, adhibitis tamen *expellentibus, Alexipharmacis & mundificantibus externis* præter omnium spem sanitati pristina restitutus est. Ceterum multiplici experientia edoctus ingenue fateor, etiamsi omnia signa fefellerunt, me tamen sequentia in prognosi nunquam decepsisse: deprehendens nempe in tangendo pulsu *contractionem aut subsultum tendinum*, pro certo mortem prædicere potui. Sic ex *lingue ariditate, fissuris, asperitate, scabritie, siccitate*, quasi lignum attingeres, *nigredine*, in primis, si retorrido calore cum vicinis faucibus aruit, aut *crusta quadam nigra obducta*, quæ licet sæpius os fricando & colluendo deteresa, statim tamen nova repulavit, infallibile summæ interiorum partium inflammationis & siderationis,

nis, nec non mortis augurium habuimus. Lingua enim etiam in minima inflammationis suspicione statim resiccare incipit, & crescente inflammatione crescit pariter & siccitas linguæ. Hoc morbi stadium sæpe ultra XV. morbi diem fuit protensum, aliquando felici, aliquando funesto eventu. Sic memini quosdam 16. alios 18. imo 22. demum morbi die fuisse extinctos, alios jam integre restitutos ex levissima causa & errore diætæ *recidivam* reportasse, quæ tandem, inflammatis glandulis, in pectore, imprimis pulmonibus sitis & exulceratis, in *hæcticos* degeneravit calores, longo tamen *medicamentorum pectoralium* usu superabiles. Mense *Majo* febres *petechiales* desævierunt, & evaserunt ex his omnes, qui ex methodo tractati sunt. Eodem tempore *læterus* frequens fuit, qui flavo suo colore deturpavit totum corporis habitum, speciatim vero oculorum politum ebur, nec non tempora. Conquesti sunt de pruritu in cute, maxime dorso, de caloribus transitoriis, lassitudine ulcerosa, doloribus capitis, somniis turbulentis, intensissima siti, inappetentia, oris amaritudine. Alvus plus solito adstrictior, & quæ exierunt excrementa, penitus albescentia, pauca, viscida, urina crassa, turbida, subnigra, in superficie oleaginosa, crocea fuerunt. Utique hic fuit obstructio tubulorum biliferorum, a viscida lymphâ hepatis & acinorum glandulosoformum, nec non sabburra tartarea proveniens: inde bilis ab acido fixiori plus minus austero, torpidior & spissior redita, in motu suo impedita, neque per destinatos canales, tum ad vesiculam, tum per ductum cysticum in ductum choledochum ad intestina delapsa, potius restitans, in venæ cavæ propaggines, tanquam fontes suos recessisse, ibique serum cum sanguine, & exinde productos humores, nutritioni & excretioni dicatos, citrino suo colore infecisse necessarium fuit. *Martialia*, *rhabarbarina*, *aperientia* non solum ductus illos obstructos feliciter referarunt, sed & bilem peccantem, atque jam ad habitum corporis delatam eduxerunt per *epicrasin*, v. gr. *pulv. hepat. cachect. croc. mart. aperit. cum salibus*, *rhabarb. Alex. spir. sal. coagul. sal. acetosell. absinth. cichor. tartar. vitriolat. arcan. dupl. rad. curcum. &c.* additis pro re nata, & quidem optimo cum successu, aliquando *granis aliquot diagrydii*. Mense *Junio* continuarunt adhuc *febres continua*, sed fuerunt valde *benigna*. Jam incepterunt *tertiana*, *quartana*, curatu tamen faciles. *Julius* incepit cum caloribus, subinde tamen nubibus exasperatum ecelum, in primis die 19. & sequentibus aliquot diebus, flante Borea, frigidam effudit pluviam. Cum *Sirii* ortu etiam exorti sunt calores, qui cum insolito

solito & vix tolerabili aëris fervore usque post ejus occasum, imo toto mense *Augusto*, sine ulla alternatione, continuarunt, excepto XIX. Augusti, quo cum imbribus, tonitribus & fulgure grandines per mediam horam deciderunt copiosissimi, quæ promontoria nostra fere omnia destruxerunt. Torus *September* aut ventosus, aut frigidus, aut pluviosus fuit, adeo, ut vix quatuor dies sereni toto mense numerari potuissent. *October* extitit amœnus, calidus, siccus, & quamplurimum contulit ad maturitatem uvarum, quæ alioquin immaturæ mansissent. Hinc vinum nec quantitate, nec qualitate laudabile crevit. *Novembris* initium ventosum, utcumque siccum fuit, progressus ad finem usque pulcherrimus, serenus, calidus. Sub initium *Decembris* apparuerunt hyemis indicia, nubibus & nebulis aër turbidus, frigidus, mox infecta est amœna, serena sine nivibus tempestas, ad finem mensis durans, nobis quidem grata, sed ob hostium furorem valde infausta, ferrea & ignea. Tumultuantes enim Hungari die 24. Decembris civitatem nostram arctiori obsidione cinxerunt, eamque circa prandium ex monte Leonhardi globis ignitis continuo ex machinis bellicis majoribus explosis invaserunt. Primam stragem sustinuerunt suburbia, (non exclusis V. domibus in civitate interiori existentibus,) quibus flammea hæc procella, aut diversa incendia sacram Christo nascenti noctem in functam cinerum diem verterunt. Die Nativitatis CHRISTI ignitis suis globis nova incendia facere, atque residuum in cineres redigere, sed frustra, tentarunt; pilis autem suis majoribus igniariis, Bomben, ingenis damnum ædificiis intulerunt; tandem biduo post, re infecta, discesserunt. His temporibus, mense nempe *Julio*, *Augusto*, *Septembri*, *Decembri*, adhuc continuarunt *febres continue*, *petechiales*, & notavi inter alia honestas duas sceminas, sorores; quarum una mense *Augusto* *febre exanthematica* laborans, die X. morbi acquisivit frequentem *diarrhœam* cum torminibus & doloribus inflammatoriis, virgiliis continuis, caloribus intensissimis, die XII. extrema, sudore resolutivo perfusa, etiamsi de æstu gravissimo, potius anxietatibus, conquesta fuit, frixerunt, 13. mortua. Latuit hic sine dubio *intestinatorum sphaelus*. Altera soror mense *Septembri* eadem *febre petechiali* correpta, sumisit sub initium morbi, nil mali suspicans, ante macularum eruptionem, nescio cujus suasu, *Laxativum*, die 10. incepit delirare, adhibitis tamen adhibendis, die 17. calores remiserunt, & mens rediit, imo jam periculum evasisse ab omnibus judicata fuit; die 19. morbi in *femore pedis sinistri* ex insperato prorupit *macula nigerrima, crustacea*,

cea, *instar anthracis*, magnitudine duplicis grossi, quæ igneo suo
 fervore latius sese diffudit, carnem subditam exussit, atque die 21. pau-
 perculam e medio viventium sustulit. Mense *Decembri* in alia femina
 46. annorum observavi easdem *maculas petechiales* tertia jam die pro-
 deuntes, valde *latas*, non obstante *Venesectio*ne secunda morbi die
 administrata, tertia incepit delirare, quarta obiit. In his casibus utique
 peculiaris sanguinis corruptio, & singularis malignitas supponi debuit.
 Mense *Augusto* ex flagrantissimo sole ærisque siccitate ortæ sunt *diar-*
rhœa, *dysenteria* cum tenesmo, vomitibus, siti, doloribus abdomi-
 nis; ut plurimum conjuncti fuerunt *calores*, inde methodo ordinaria
 tractari non potuerunt, quin potius *alexipharmacis*, v. gr. *terr. sig-*
illat. Japon. bol. arm. theriac. cæl. spec. de gemm. frig. curam ag-
 gredi debuimus. Ubi nullus adfuit calor, ibi optime profuerunt *blan-
 educentia*, in primis *rhobarb. tostum cum myrobalan. citr.* aut *aqua*
laxativa ipsa cum aqua cinnam. sub initium exhibita, aut *clysteres*
abstergentes ex hord. cap. vervec. lacte &c. frequenter applicati.
 Materiam adhuc restitamentem acrem, austeram, acidam, urentem feliciter
 deinceps *absorbentibus*, *adstringentibus*, ac *incrassantibus*, v.
gr. corall. rubr. alabastr. terr. jap. sigillat. crystall. mont. &c. cor-
 reximus. Sic multum præstitit *opobalsamum*, nec non *oleum nucis* a
 interne exhibitum; non minorem utilitatem attulit *Cataplasma* toti
 abdomini applicatum: *Recip. pubv. centinod. burf. pastor. ā. mß. fol.*
rosar. rubr. balaujt. ana ʒiij. diacydoniat. cum spec. ʒß. nuc.
mosch. v. ij. mastich ʒj. caryoph. ʒj. F. Cataplasma, adde *ol. myr-*
rin. cydon. mastich. ā. ʒj. M. Hoc mense *erysipelata* frequentissima
 fuerunt, sed uno vel altero *sudorifero* exhibito extincta. Nec his men-
 sibus contiguerunt *febres quotidiana*, *tertiana*, *quartana*, quæ cir-
 ca finem mensis *Octobris* valde *contumaces* extiterunt, senibusque fun-
 nestæ. Præter alios affectus, *rheumatismos* nempe, *catarrhos*, *pod-*
agricos dolores, *odontalgias &c.* sequentem notavi casum. Honesta
 matrona, annorum 45. multarum prolium mater, circa finem mensis
Novembris, prægersis jam a longo tempore spasimis digitorum manus
 sinistrae, agonizantem puellam in vicinia visitans, eamque morientem
 conspiciens, valde perterrita concidit *epileptica*, deportata domum, &
 in lectum illata tandem ad se rediit præteritorum fere inscia. Ad ipsam
 vocatus nil intentatum reliqui, aperui *venam in brachio dextro*, or-
 dinavi *clysteres*, dedi *antepileptica*, v. g. *pubv. epilept. spec. cephal. M.*
castoreum, unicorn. mar. ungu. alc. cran. human. aqu. hirund. c.
castor.

castor. epilept. L. &c. affectum tamen curatius perpendens deprehendi spasmodum, vel potius pulsus & subsultum magnum in medio, annulari & auriculari digito sinistrae manus, ubi frequenter & fere indefinenter illorum extremitates ad volam manus retractae sunt; bihorio elapso, majorem persensit in praedictis digitis subsultum, mox paroxysmum epilepticum; adeoque celer motus tendinum veluti subsultorius, instar pulsus ordinarii, indubitatum instantis paroxysmi fuit praesagium. Sensit autem insecutas exacerbationes omnes manifestam originem traxisse ex extremitatibus trium digitorum sinistrae manus, indeque in momento, quasi volando, auram quandam ascendisse per brachium ad caput, affectoque cerebro, pars corporis sinistri variis motibus valde agitata & concussa fuit, pes tremuit, oculos contorsit, spumeum quiddam circa os apparuit, reflexo capite versus dorsum, adfuit simul omnium sensuum perturbatio. Dira haec symptomata, si remiserunt, durarunt autem quandoque uno hora quadrante, quandoque brevius, agra tandem sopore quasi oppressa jacuit, mox gravi suspirio ad se rediit horum omnium inscia, atque solum de gravitate capitis ac lassitudine membrorum conquesta est, ut plurimum, finito paroxysmo, modicum sanguinis ex nimio motu convulsivo in pulmonibus extravasati, ore rejecit. Saepe velut ab utero suffocata rubebat insigniter, cum lassitudine quadam ac sensim orientis febriculae rudimento. Non quidem continenter horrendo hoc symptomate, sed interpolatis vicibus, modo serius, modo ocuis, aliquando quotidie, aliquando tota septimana semel, commiseratione digna exagitata fuit, prout venenata haec materia vel citius, vel tardius, auram suam subtilem, vel spiritus suos volatiles emisit, qui in cerebrum delati irritando sensiles ac nerveas fibrillas celerem illam, inordinatam & in voluntariam concussionem membrorum, cum conspicua mentis labe, ac terribili nervorum contractione illius potissimum corporis partis, ex qua malignus vapor speciatim in cerebrum fuit amandatus, conciliarunt, miseram nostram, si extra lectum fuit, cadere fecerunt. Malum hoc necdum radicatum quo ex toto tolleretur, nihil non tentatum fuit, cum per *cathartica. v. g. pil. coch. de succin. Cr. extr. castor. cum sir. de cichor. c. rhab. &c.* tum per *Vesicatorium*, ad eliciendam materiam peccantem, regioni carpi impositum. Carpum deinde arctiori vinculo circumligari curavimus. Interne quotidie mane sumsit *pulveres epilepticos ex pulv. epilept. M. gr. viij. mag. cran. hum. gr. v. ungu. alc. prep. gr. vij. unicorn. mar. gr. jv. pulv. castor. gr. v. vesperi vero mixtura sequentis guttas 30. Rec. Elix. uterin. Cr. ess. succin,*

cin, sal. volat. oleos. ā ʒj. M. his continuatis remiserunt symptomata, non tamen ex toto cessarunt. Unde sanguinem *cruciatim* ex brachio nempe dextro, & pede sinistro simul & semel detrahi curavi, tandemque *mistur. simpl. cum elix. uterin. Cr. & ess. anod.* exhibui, quorum beneficio malum hoc potissimum, una cum motu tendinum subfultorio in digitis intra tres menses devictum fuit. Pro roboratione membrorum & nervosarum partium, nec non avertendo recidivæ metu, ablegavi ipsam mense *Majo* sequentis anni ad *Thermas Badavino-Austriacas*, & quidem optimo successu. Pristinam enim recuperavit sanitatem. Thermas autem quotannis visitare debet, quod licet deinceps non observaverit, nullum tamen similis morbi indicium per multos annos amplius in conspectum prodiit. Et hæc dicta sunt de morbis, qui hoc anno apud nos observati sunt.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1706.

Credidisses præteriti anni exitu & ferocientium hostium abitu, nos jam calamitatibus, molestiis, periculis vacuos, furoremque hostium erga nos in lenitatem esse conversum. Sed ecce illorum furor mox abiit in rabiem. Cogitantes enim de nostro interitu & civitatis exitio, d. 2. *Januarii* ad pristinam stationem redierunt majoribus machinis, mortariis pluribus & requisitis bellicis probe instructi; 3. die *Januar.* summo mane, continuis tormentorum & pilarum jactibus tam ardentem ædificia pulsarunt, ut fulmina & fulgura de cælo descendisse putasses, imo sparso missilium flammarum imbre nova incendia excitarunt, & quamplurima civium ædificia immani grandine quassata destruxerunt. Sed cum hostes vidissent, se continuo machinarum bellicarum boatu & fragore inconcusam civium fidem & constantiam neitiquam evertere posse, sexto *Januarii*, summo mane, trino agmine & magno impetu moenia invaserunt, admotisque quamplurimis scalis, nec non globulis quamplurimis manu injectis, moenium fastigia, quæ jam attigerunt, transcendissent, nisi nostrorum Civium & inhabitatorum pectora pro muro fuissent, atque continuis sceloporum explosionibus, nec non clavis præferratis permultos de muro in subjectas fossas præcipitassent, hostesque pedem, relictis centenis & ultra mortuis, in pristinam suam stationem referre coëgissent. Hostis itaque invictam civium constantiam jam expertus, adversis temporibus cæli quotidie magis magisque invalescentibus, die 10. *Januarii* obsidionem solvit, recessit, sed a longinquo nos cinxit. Cives interea insequ-

infuetas in excubiis sub Jove frigido & humido per aliquot menses constanter continuarunt suas stationes, atque intrepide defenderunt sua moenia. Alias hic *mensis* valde horridus fuit, frigore tamen quandoque remittente, placidior. Mollior aër sub initium *Februarii* observabatur, in progressu remissum aliquod frigus, sub finem nives, subsequo frigore congelata. *Martii* ingressus rigidissimus subito cum sereniore ac blandiori aère commutabatur, circa *equinoctium* frequentes fuerunt pluviae, mox nives, mox varii ventorum tumultus, adeoque *Martius* non siccus, sed humidus exitit. *Aprilis* comparuit nivofus, mox tamen sereniore & amoenior factus calore suo veris delicias produxit, languentes animos excitavit, & ad finem usque siccus ac calidus permanit; die 30. ingens tempestas cum fulguribus & conitribus oborta est, quam praecessit magna papilionum cohors occidentem versus volitans. *Majus* fere totus mane subfrigidus fuit, siccus, circa meridiem calidus, cum paucissimis pluviiis. Toto *Junio* grata & exoprata habuimus tempora, calores intensos saepe venti, quandoque pluviae nocturnae contemperarunt amenissimae. Medardi dies fuit serenissimus, & die S. Viti uvae in omnibus promontoriis jam defloruisse notavimus, inde nostrates praecocem vindemiam augurari solent. Toto *Januario* morbi, praeter *catarrhos*, hyemali tempore non infrequentes, nec non *quartanas*, nostris desideratas dederunt inducias. Sub initium *Februarii* febres notavimus *continuas*, malignitatis tamen expertes, *rheumatismos frequentes biliosos, defluxiones seroso-biliosos in capite*, maxime *pone aures*, aliquando cum, aliquando sine tumore, cum modica febrili alteratione, summe dolorificas, *suffumigiis ex olibano & cataplasmatibus emollientibus* curatas. Continuarunt illae in primis mense *Martio*, & invaserunt articulos maximo cum dolore, inflammatione, tumore, senibus, in primis podagricis, exitiosa: in his rediit *podagra*, sed sine doloribus, quae retrocedens materiam peccantem ad pectus transtulit, ibique *catarrhos lethales* excitavit. Sed miratu dignum fuit, quod praeter hujus mensis indolem nullae febres *continuae*, exceptis paucis *catarrhalibus*, quae senibus fuerunt funestae, obortae sint, cum tamen foeminae cum prolibus suis, superioribus mensibus, maximum metum & terrorem ex turbis bellicis conceperint, & pro majori securitate diu noctuque squalida cellaria inhabitare debuerint, cives autem & incolae omnes in excubiis quam maximos excessus sub Jove frigido & humido in vino commiserint, adeoque humores ad morbos generandos, aut suscipiendos disposuerint, in primis, cum absque hoc *Martius* sit humorum genitor, motorque dolorum. Beneficium hoc adscriptum vino

NOVO,

novo, quod præterito crevit anno, levissimo, claro, acido, tartaro crudo abundantanti, diuretico : hoc potenter viscidam bilem diluit, solvit eamque per alvum & urinam eduxit, adeoque sanitati nostræ valde proficuum fuit. Aliis annis vina hujus loci nova, ubi calore solis & cæli benignitate ad summam maturitatem pervenerunt, generosa ac potentia tartaro subtili scatent, oleosa sunt, & necdum defœcata, largius hausta bilem a naturali sua crassi dejectiunt, alcalicis suis particulis quam maxime sanguinem accendunt, visciditate autem sua hujus circulum retardant, toti corpori torporem inducunt, caput gravant, constipant, imo particulis suis hamosis salino volatiles maxime activas reprimunt, actiones animales simul lædunt, & varios morbos, in primis *febres continuas, malignas, petechiales* conciliare solent. Mense *Aprili, Majo, Junio*, repullularunt *febres continua, petechiales*, quandoque cum, quandoque sine malignitate, methodo tamen ordinaria feliciter eradicatæ. Inter alia notavi gratiosam filiolam, quinquentem, *febre continua* correptam, cum maximis abdominis doloribus, torminibus, vix non convulsivis, & imminens *epilepsia* metu; loqui nil potuit, dolorem autem ejulatu expressit, continuarunt calores sine ulla intermissione ad 21. diem. In horrendo illo ejulatu ob metum gravioris mali 11. & 12. morbi die dedi *laudan. de trib. grß.* cum *pulv. epilept. M. castor. unicorn. mar. & hirund. c. castor. &c.* laudabili cum successu & subsecuta quiete. Durante morbo, & 6. septimanis post morbum, ne verbum eloqui potuit, licet omnia bene intellexerit, & linguam quaqua-versum movere ac volutare, bibere, comedere, deglutire potuerit. Topica præscripti varia, v. gr. *unguentum ex conf. anacardin. Zij. alkerim. ʒj. extr. castor. gr. viij. ol. succin. gutt. iij.* pro illinitione, & frictione faucium, linguæ & palati. Fomenta ex *infus. majoran. salv. chamomill. hyssop.* collo, in primis laryngi frequenter applicuimus, donec interior laryngis rima siccitate coarctata ac constricta, aliquantum iterum humectata officio suo fungi potuit, atque sensim & sensim, licet sub initium difficulter, verba articulata expressit. Humores biliosos ex abdomine ad musculos laryngis, inque nervos vocales, metastasi facta, delatos, præter calorem febrilem, interiorem laryngis rimam arefacientem, eosdem affectisse, conjiciendum ex prægressis vehementissimis, vix non convulsivis, abdominis doloribus, in tempore conspitis. Iisdem temporibus observavi in filiolo sexenni *calores continuos* sine ulla intermissione, vix remissione, ad 30. diem & ultra, non obstante legitima medicamentorum administratione, extensos, adeoque non sine malignitate, tandem tamen feliciter superatos. His mensibus *rheumatismos & arthritides vagas* noravimus frequen-

tes,

res, methodo autem nostra superius tradita mox profligatas. Mensis *Julius* fuit ætiosissimus, noctes præter morem calidæ, sine ullis fere pluviis: die 16. cælum opacis & atris nubibus defabito exasperatum effudit imbrem largissimum cum tonitribus, in vicinia cum grandinibus insolitis, maximo *Rustensium vinearum* damno. Sub ingressum solis in leonem, nisi quandoque grati spirassent etesiæ, calores vix fuissent tolerabiles; tandem ultima hujus, prægressis noctu crebris tonitribus nec non fulguribus, gratiosa ac tepida superveniens pluvia cum amœnissimis & subfrigidis ventis ingentissimum auræ calorem contemperavit, terram refocillavit, & omnia recreavit. In *Augusto* terra per totum mensis cursum fervido solis calore fovebatur, subinde tamen nocturno tempore tepidis pluviis animabatur, inde jam sub initium hujus mensis maturas habuimus uvas. *Ægidii dies* mira & exoptata illuxit serenitate, & serenavit totum mensem, exceptis 17. 18. diebus, qui fuerunt frigidi, ventosi, pluviosi. Per *Octobrem* totum eadem gratiosa serenitas, siccitas & æstus amœnus duravit, cum nebulis matutinis, solis splendore discussis, exceptis 6. 7. & 8. diebus, qui sparserunt pluvias. Hinc vinum crevit generosissimum. Secunda *Novembris* primam demum notavimus pruina, & continuarunt amœnissima, calida illa tempora, præter ætatis anni morem, toto mense, nisi quod 14. 15. intervenerint pluvix, & 24. nives ceciderint ingentes, sequenti tamen die liquefactæ. Eadem cœli tempestas continua, serena nempe, calida, aliquando nebulosa fuit usque ad 17. diem. *Decembris*, 18. vero, 19. pluviosa, nec non nivosa; die 20. ingruit gelu, quod post biduum remisit, reliquis diebus pluvix, nebulae, venti ac calores alternarunt, quæ tempestas, prædominante calore circa Natalitia, *pyrorum flores & turiones sambucinos* elicit. Mensibus æstivis omnis generis *febres* grassatæ sunt, frequenter autem hinc inde in civitate comparuerunt *febres*, quæ *continuas* mentis sunt, nobisque ab initio imposuerunt. Invaserunt hæc cum horripilatione vix sensibili, insequente calore, ultra 30. horas durante, cum vehementi siti, capitis dolore, vigilis, vomitibus, præcordiorum angustia, anxietatibus, virium prostratione, linguæ ac faucium squalore, ita ut *febrem continuam* fore metuerim; adhibita tamen *Venesectione* in brachio, & repetita in pede, exhibitoque uno vel altero *sudorifero*, remisit calor, & tertio aut quarto die ut plurimum in *intermittentem tertianam duplicem* terminavit; aut inter apyrexiam & paroxysmum brevissimum fuit intervallum, imo, saltem aliquot interjectis horis, nova *febris*, sine ullo frigore, accessio, quæ observabatur una die intensior, & quasi composita ex *tertiana & quotidiana*, altera autem *levior* typum *quotidiana* referens. Ante

paroxysmum dedi *antifebrilia ex salibus*, *arcan. dupl. cort. chin. lap. cancr. &c.* in caloribus vero diuturnis, ob metum latentis malignitatis, nec non ingentem debilitatem, *blanda diaphoretica*, utpote *lap. bez. orient. pulv. analept. M. C. C. philos. magist. perlar. conf. alkerim. &c.* aliquando, in primis ubi *capitis dolores* fuerunt intensi, loco *antifebrilium* præscripsi *spirit. sudoris. ℞. cum spirit. anod. ℞.* & quidem laudabili successu: non enim tantum dolores remiserunt, sed & paroxysmi febriles brevi cessarunt, & ut plurimum soluti sunt spatio 15. aut 21. dierum. Febres *tertiana* circa hæc tempora fuerunt frequentes, sed adeo mites, ut post quintum aut sextum paroxysmum; adhibito *Laxativo*, nec non *antifebrilibus salibus* recesserint. Febris *continuis* corripiebantur permulti, sed sine gravioribus symptomatibus, & absoluerunt jam die 15. suum cursum feliciter; hinc omnes servati, qui non incuria neglecti, sed methodo ordinaria tractati fuerunt. Mense *Julio*, *Augusto*, *Septembri*, *diarrhææ*, *dysenteria* ex radiorum solarium æstu invaserunt quamplurimos, sine ætatis discrimine, cum maximis torminibus, tenesmo, dejectionibus copiosissimis, purulentis, cruentis. Principium curæ sumimus a *rhabarb. tost. myrobal. citrin.* aliquando ab *aqua laxativa*, in primis si ventriculus cruditatibus labefactatus aut gravatus fuit; acrimoniam humorum temperavimus *absorbentibus*, v. gr. *coralliis rubris*, *terr. sigill. fl. ferr. crystall. mont. &c.* continuas dejectiones & dolores correximus *clysteris ex decoct. hord. aut oryz. capit. vervec. vitell. sæpe injectis*, nec non *adstringentibus*, *incrassantibus*, *demulcentibus* sæpius exhibitis, v. gr. *pulv. dysent. Cr. terr. catechu &c. mithridat. theriac. cæl. laudan. de trib.* imo fateri debeo, etiamsi singulis 5. aut 6. horis medicamenta *adstringentia* exhibuerim, me tamen sine *opiatis* nihil profecisse, adeoque *Laudanum de trib.* in accisa (refracta) dosi aliis additum & sæpe repetitum hic optimam tulisse opem. In quibusdam observavi neque hæc quiequam profuisse, quin potius infirmos aliquando evomuisse biliosa, indicio, ventriculum una cum primis viis, cruditatibus acris, biliosis, adeoque causa morbifica adhuc esse repletum, iis bis dedi *rad. Ipecacuanh.* & quidem pro dosi ℞ij. inde frequentiores habuerunt vomitus, pauciores dejectiones, quo facto, reliquum curæ *adstringentibus*, *incrassantibus*, *anodynis*, v. gr. sequenti *pulvere* aliquoties exhibitio, & singulis 6. horis repetito, Recipe *crystall. mont. corall. rubr. præp. terr. japon. ana gr. viij. theriac. cæl. gr. iij. jv. laudan. de trib. gr. ℞. aliquando gr. j. M.* feliciter peractum fuit.

Tres

Tres personas notavi, quæ, absumptis jam roscidis & balsamicis lymphæ particulis, spiculis autem acribus, adeoque doloribus, auctis, tandem, supervenientibus dejectionibus artus, cadaverosum odorem spirantibus, indolentibus, artuum refrigerationibus, mente ac sensu privatæ gangrana & sphacelo intestinorum obierunt. In alia matrona s. diebus ante mortem præcessit *singulus*, omnem *castorinorum* & *opiatorum* efficaciam eludens, inflammationum & convulsionum internarum, nec non mortis imminenti prænuntius. Mense *Octobri* in scenam prodierunt morbi vitio *renum* & *vesicæ* orti. Sic in Perillustri quodam Domino, septuagenario, alias robusto, notavi *Ischuriam*, sive totalem urinæ suppressionem, ex *calculo renum* tubulos obstruente, natam. Adfuerunt maximi dolores circa lumbos, vomitus frequentes, angustia & anxietates præcordiorum, obstinata alvi obstructio, nullus vesicæ tumor, nullus in pube dolor, nulla perinæi gravitas, nulli calores, imo pulsus naturali fere similis. Cathetere flexili sæpe immisso ne gutta urinæ extrahi, aut *calculus* in vesica latens deprehendi potuit. Adhibuimus sæpissime *chysteres emollientes*, *balnea aqua dulcis una cum herb. petrosel. malv. parietar. chamomill. melilot. verbasc. stram. aven. &c.* unguenta pro inunctione lumborum, ex *unguent. rosac. ol. scorp. Matth. succ. citr. nitr. præp. &c.* Interne fere quotidie dedi *decoctum ex spec. dialth. Fern. & aperitiv. For. cum fol. senn. mechoacann.* quibus magnam serosorum humorum, alias ad renes tendentium, copiam per alvum eduximus, ne guttam vero urinæ elicere potuimus. Potus ordinarius constabat ex *spec. dialth. Fern. & aperit. For. cum ras. C. C. sem. anis. Ex diureticis, lithonripticis, pellentibus, sumsit vinct. sal. tartar. spir. salis dulc. bals. sulphuris terebinth. succinat. sal. genist. ononid. fabar. spir. salis coagul. tartar. Vitriolat.* aliaque; imo pro exigentia symptomatum, utpote vigiliarum, dolorum, etiam *laudan. de trib.* in refracta dosi, alvoque libera existente; pro corroboratione virium *confortantia*. Sic tandem septima morbi die robore naturæ moti sunt *calculi* ex renibus in ureteres, cum vehementi, lancinante, pungente dolore; ex his brevi delapsi in vesicam urinariam: patente jam exitu parum urinæ, non quidem sine dolore, emisit, mox una cum tribus lapillis, magnitudine fabarum, urinam subcruentam sine dubio ex laceratis vasculis a calculorum asperitate, excrevit, & post subnigram, tandem, & quidem abunde, pallidam, copiosa materia viscida, sabulosa refertam. Dolores statim post excretionem urinæ evanuerunt omnes, remanente solum lassitudine ulcerosa sensuumque torpore, donec vires suas perdi-

perditas recollegit, atque ex integro convaluit. In aliis eodem tempore observavi summum *urinae ardorem*, ubi quidem fere nullus urinae fuit defectus, maximus tamen dolor, & in urethra ignea quasi rosio. In aliis *Siranguriam* animadverti, ubi continuus fuit ad mingendum stimulus, nihil tamen, nisi una vel altera gutta effluxit. His omnibus feliciter medebamur *decocto aperit. For. dialth. Fern. cum sol. senn. clysteriis*, nec non *topiis, balneis*, aliisque superius allegatis. Inter morbos illius temporis etiam occurrit *Passio iliaca*. Hac corripiebatur quidam Vir-Juvenis, *hernia scrotali* jam ab aliquo tempore laborans, alvi nempe contumacissima obstructione, vomitibus frequentissimis, doloribus circa umbilicum summis, influita autem repositione, nec non adhibitis crebrioribus *enematibus, aquis laxativis, cataplasmatibus ex decoctis emollientibus*, alvus stimulata sui officii memor copiose excrementa reddidit, evanuerunt dolores, nec non Vomitus, imo jam periculum evasisse ab omnibus judicatus fuit. Sed ecce, diebus aliquot elapsis, nescio quo errore commisso, in eundem morbum recidens, accedente febre, vomitibus stercoreis, obstinata alvi constipatione, sudore frigido in extremis, doloribus atrocissimis, delirio, singultu, virium languore, & ultima die dejectionibus spontaneis, septima recidivæ die, remediis prioribus nunc nihil proficientibus, extinctus est. Jam addam, qua de *immodico hæmorrhoidum fluxu* notavi. Fuit Vir quinquagenarius, artis pharmaceuticæ peritissimus, ex familia, cujus indigenis malculus hic affectus quasi proprius, ortus. Is jam in ætate sua juvenili fluxum hunc sanguineum expertus est, qui si statis & definitis temporibus, singulis nempe mensibus, moderate rediit, sanitati quam maxime profuit; si vero ex voto non successit, statim toti corpori languorem induxit, intestinis tormina, gravitatem circa os sacrum, calores febriles quasi continuos, biliosas capitis defluxiones, oculorum inflammationes &c. conciliavit. In ætate virili sanguis non amplius moderate ad uncias, sicuti ante, & menstruatim, nescio qua sanguinis acrimonia aut viarum laxitate, non periodice, sed singulis fere septimanis, ad libras manavit cum notabili virium dejectione, faciei colore ad viriditatem inclinante, gravitate in coxis, in cruribus magna debilitate, ut vix incedere potuerit. Sisti cito hic fluxus non debuit; sanguis enim statim regurgitavit ad pectus, & *anxietates precordiorum, respirationem difficilem, palpitationes cordis* induxit. Cum vero immodicus hic fluxus latentem hæcenus *cacochymiam*, nec non acredinem & falsedinem sanguinis insignem prodiderit, imo aut *hydrops*, aut *phthisis*, aut *apoplexia* exinde metuenda, & vires jam laban-

labantes medelam urserint, suasi omnino in brachio *Venassectionem*, roborantia & temperantia, acidula, bilem acrem, lentam, rosivam corrigentia, & per epicrasin educentia, v. gr. *Tinct. rosar. corall. mart. aperit. c. succ. oxalid. M. Tinct. seri lact. caprin. cum tamarind & rhabarb. fact. pulv. hepat. sal. cichor. grana granatorum acidorum succulenta*, quæ masticavit, ejusque succum deglutivit, *pulv. cachect. Qu. lap. cancr. crud. smaragd. præp. corall. mag. perlar. emulsiones ex sem. frig. cum decoct. hord. & julep. rosac. fact. nitrosa ipsa, compos. Spermiol. Cr.* quibus ebullitionem in sanguine nimiam compescimus; fluxum vero immodicum blandis adstringentibus cohibuimus, v. gr. *Tinct. mart. adstring. lap. hæmatit. ess. travmat. sir. de ros. siccis, myrtill. trochisc. de spod. carab. croc. mart. adstring. dent. eq. mar. s. hippopotam. succo urticæ express. & depur. infuso millefol. sanguisorba, vino rubro ex infus. carn. cotoneorum*, aliisque in primis topicis, v. gr. *unguento Comitisse*, quo inungi debuerunt hæmorrhoides, & dorsum, aut aliis fomentis, linimentis & fotibus ex *succ. plantag. hurs. pastor. verbasc. sangu. dracon. thur. terr. sigill. rad. bistort. tormentill. Sc. it. vernice*, in qua intinctus fuit pannus lineus & cum *ol. rosar.* admotus. *Polygonum*, utpote singulare & decantatum euporiston, sub axillis frequenter gestavit. Observari autem diligenter debuit, ne alvus plus solito adstricta fuerit. Hac igitur methodo symptomaticas excretiones temperavimus, atque Pharmacopœum nostrum ad multos annos conservavimus, donec tandem mœrore animi confectus, & viribus jam exhaustus placidissime obiit. Mense Decembri luctuosa *epilepsia* notavi phænomena. Puer octennis noctu hora XII. in aream mictum exiens spectrum ibi perspicit, horrore ac terrore plenus summo cum angore & clamore in hypocaustum & lectum veluti furia-tus rediit. Vix sese ad quietem componens tentabatur horrore, sudore frigido, affectibus convulsivis. Mane accersitus deprehendi inordinatam ac involuntariam membrorum concussionem, modo cessantem, modo redeuntem. Affectus hic indies invaluit, & secuta sunt brevi gravissimæ convulsiones nervosi generis, genarum labrorumque terribiles spasmi, adfuit continuus digitorum, velut aliquid comprehendentium, lusus, contumacissima alvi adstrictio, nulla spuma circa os, oculi manserunt aperti & irretorti, respiratio libera, oris autem distortio enormis, largo risu mox superveniente; dentes valide coierunt, ut pro infundendis cibis liquidis & medicamentis, instrumento aperiri debuerint, articu-lata vox perit, & nil, nisi clamor remansit, mentis operatio defecit,

nec sensus nec memoria alicujus rei extitit, sedere, stare, ambulare nequivit, & quando mater ipsum elevare voluit, mox instar globi sese incurvavit, mox in alios incredibiles flexus instar arcus sese præcipitavit; nec paroxysmus inducias concessit, sed duos menses indefinenter fere diu noctuque continuavit. Terrorem morbum hunc convulsivum produxisse, extra omne dubium est, licet non excluderem *vermes*, quorum aliquot ante & in morbo excrevit. In hoc tumultu morbique vehementia pro demulcendis partibus convulsis, vellicatis ac distortis, *antepileptica specifica* sæpissime exhibita, v. gr. *pub. epilept. M. spec. cephal. Mich. mag. cran. hum. ungu. alc. præp. unicorn. mar. cinnab. nat. castor. aqua epilept. Lang. hirund. c. castor. &c.* nullum præstiterunt emolumentum. Vomitoria cum Laxantibus mixta, v. gr. Recipe: *Aqua laxat. ℥ij. sr. Emet. A. S. ℥ß. M.* pro una vice, quæ pro educendis humoribus biliosis, cum acido confermentatis, fixis, binis vicibus exhibui, observavi hic felicissime profuisse. Jam optimo cum successu reiteravi specifica, v. gr. Recip. *specif. cephal. M. gr. vij. pub. epilept. ℥ß. castor. gr. vij. ungu. alc. præp. aut unicorn. mar. gr. v. M.* eaque quotidie bis aut in forma pulveris, aut potionis, additis aquis appropriatis & sirupis, præscripti, quibus aliquando granum ß. aut ad summum gr. j. *laudan. de tribus* addidi. *Enemata* multum profuerunt. Atque sic post duorum mensium tædia expugnatus fuit morbus, ut jam puer sui compos stare, ambulare, sedere, cibum ac potum capessere, articulate loqui potuerit. Subsecuto mense *Majo*, ne in posterum recidivaret, misi illum ad *Thermas Badenovino-Austriacas*, ex quibus redux immunis jam ab hoc execrando morbo vivit, & quod mirandum, sine ulla mentis aut memoriæ labe. Hoc mense duos notavi *apoplecticos*. Unus octogenarius ex ordine senatorio, prævia vertigine, lassitudine membrorum, desubito *apoplexia* correptus cum sensus ac motus abolitione, pulsu magno, in debilem tandem & frequentem mutato, omnibus in cassum adhibitis, secunda morbi die placidissime obiit. Alter fuit Reverendissimus hujus loci Plebanus, 56. annorum, atque habitus corporis obesioris. Hic, dum nocte Natalitii Domini hora secunda matutina sacris peragendis intentus, præ verecundia, justo diutius retinisset urinam, ab altari reversus de torpore, vertigine, anxietatibus conquestus est, mox domum vectus & in lectum delatus ex regurgitatione feri urinosis ad superiora, *Apoplexia* fortissima cum stertore, spuma ante os, tactus, spatio semiquadrantis, adeoque eadem hora, qua sanus fuit, repente interiit.

Con-

Constitutio Epidemica Semproniensis An-
ni 1707.

Janus bifrons eadem serena fronte, qua veterem annum denis serenissimis diebus clausit, auspicatus est novum totidem serenis, calidis, siccis diebus, unde statim X. die ingruerunt frigora, mox subsecuta sunt nives copiosae, quae congelatae ad festum purificationis usque jacuerunt durabiles. Secundus *Februarii* dies totus fuit turbidus, & regula rusticorum hoc anno verissima: Sole nempe micante, die purificante, nix aut frigus erit majus, quam ante. Eo ipso enim die remisit frigus, nives liquatae omnes, ingruerunt pluviae, nebulae, quae ultra septimanam insisterunt, densissimae, foetidae, corporibus nostris valde infestae; die 17. 18. rigidos habuimus ventos, boreas, qui siccarunt terram, Jam ad aliquot dies frigoris vis soluta, sed die 24. Festo Matthaei intensior facta in medium *Martii* continuavit; adeoque *Februarius* fere totus siccus fuit; Bacchanalia amoenissima, serena, calida, dies Cincrum valde frigidus, ventosus; medio *Martii* ceciderunt nives, mox secuta sunt pluviae. Aequinoctiale tempus notabatur valde turbidum, pluviosum, nivolum, lutosum, imo ad finem mensis usque tumultuaria tempestas, mox ventis, mox nivibus, aut pluviis, molesta, raro serena; adeoque *Martius* valde humidus atque ingratus. *Aprilis* incepit cum nivibus, pluviis, mox insecta sunt frigora, quae tempestas tumultuaria X. continuavit diebus, imo totus mensis magis fuit frigidus, ventosus, quam calidus. Ipso quoque *Majo* caelum, si paucos amoenos dies exceperis, ut plurimum atris inhorrui nubibus, & dies turbido aere frigidisque ac frequentibus pluviis reddidit minus vernaes, minus majales, rigidi praeter morem extiterunt. Mense *Junio* longe amoenior ac placidior aura comparuit. Medardi dies valde serenus sine ullis pluviis, & rediit nunc calor intensissimus, imo, quod ex tot aëris vicissitudinibus & caeli inclementia, superioribus mensibus praegrassa, nullus praesumisset, nullo minus credidisset, jam ante diem Viti copiose uvae in flore deprehendimus: die XVI. supervenerunt pluviae gratiosissimae, fructiferae, mox aestus increvit, & fere tribus septimanis indefinenter, nulla intercedente pluvia, continuavit, cujus ardore terra valde exiccata dehiscere, homines autem ob largiores sudorum effusiones defatigari debuerunt. Febres *continuae* modo cum, modo sine exanthematibus, modo benignae, modo malignae, prouti apud nos quo-

quotannis observantur epidemica, ita & hoc semestri fuerunt frequentes, in quam plurimis malignitatis expertes, & methodo ordinaria, superioribus annis jam tradita, tractata, plerumque die XV. in alio nono, in uno septimo, prægressa eodem die hæmorrhagia critica, ex voto soluta. Alios invasit cum maxima malignitate. Sic honesta quædam fœmina, quadragenaria, ex eadem febre die morbi demum XI. incepit delirare, quod alias pro pessimo & fatali signo habeo, XV. recesserunt calores, sed quinque diebus & noctibus infomnibus continuis transactis, valde delira ab assumpto pulvere epilept. *M. mag. marg. perlar. pulv. analept. castor.* nec non grano uno *laudani de tribus*, somno quidem jucundissimo quievit, sed expergefacta in gravissimas incidit convulsiones, cum continuo tendinum insultu variisque labiorum spasms: tandem XVIII. die, adhibitis frequentioribus *antepileptois, confortantibus*. nec non *enematibus*, alleviata præter omnium spem convaluit. Et sicuti ferotina deliria latentem produunt malignitatem, si non exitum ipsum, ita præmatura funestum semper præsagiunt exitum. Observavi hoc iisdem mensibus in filiolo sex, in juvene XVII. in Viro L. annorum, qui omnes ex febre maligna tertia die inciderunt in continua deliria, sexta convulsi mortui sunt. Alia fœmina melancholica, & simul gravida, cujus maritus cum quatuor prolibus simul & semel mense Martio in uno cubiculo, epidemiali hoc morbo decubuerunt, (qui tamen convaluerunt omnes,) eadem febre maligna detenta cum *uvule ac tonsillarum inflammatione* summa, octava recentem enixa est puerum, inde valde debilitata nona delirare incepit, & ex caloribus, viribus exhaustis, emaciato corpore, vigiliis continuis, credebatur certo certius peritura. Sed ea fuit fortitudine, ut *sudoriferis, confortantibus, epilepticis*, rite tractata calores illos intensos ultra XXX. dies sustinuerit, & periculum evaserit, remanente aliquali mentis labe. Mense Januario singularis contigit casus. Puella XV. annorum ob leves errores commissos matris castigationem verita sibi ipsi mortem consciscere voluit, sumptisque aliquot granis *mercurii sublimati* incidit de subito in continuos vomitus, alvi fluxus cum gravissimis intestinorum torminibus, siti magna, linguæ ac faucium ariditate; sed causa horum symptomatum mox patefacta, accersitus exhibui *theriacalia*, in primis *crystall. mont. 3ß. cum ol. amygd. dulc. it. jusc. pingvia*, & loco potus ordinarii *lac bubulum* suavi; his acidum venenosum absorptum, acrimonia obtusa, & puella ab interitu vindicata fuit. Venena enim mineralia sola corrosivitate agunt,

ex qua, si non statim ab initio idoneis medicamentis succurratur, *ne-
crofis*, & ex hac sanguinis & feri destructio. Hoc videre licuit in fe-
mina mediæ ætatis, nutrice, cui ab alia *arsenicum citrinum* malitio-
se in juseulo propinatum fuit, intra paucas horas extincta. Hæc car-
dialgia, lipothymiis, intensissimis torminibus, vomitibus, alvi deje-
ctionibus cum irritatione acerrima valde agitata, post mortem exhibuit
stomachum & intestina partim *gangrenata*, partim *sphacelata*, cro-
sa, sanguinem nigerrimum. Eodem tempore Vir quinquagenario ma-
jor, sanguineus, diu noctuque per triduum somno profundo, *lethar-
go* vix absumi, quasi sepulchro jacuit, sine ulla alteratione febrili, aut
pulsus mutatione, quarta, *Potione Laxativa mannata* sumpta, ex-
pergefactus, sibi optime præfens, atque ad interrogata apposite respon-
dens, de *prostratione virium*, & sequenti die in brachio dextro de
rumore, aliquali *rubore*, sed *dolore* summo valde conquectus, sexta
obortis *caloribus* & supervenientibus *deliriis*, atque omnibus incas-
sum adhibitis, *suffocatus* obiit. Hac hyeme *articulorum dolores* sine
inflammatione, sine tumoribus, valde grassati sunt, ubi *laxativa*,
aperientia, *precipitantia*, *decoct.* nempe *aperitivum cum fol. senn.*
S. S. rhabarb. mann. tartar. lap. cancr. prap. sal acetosell. cichor.
diagryd. sulphurat. pulv. hepat. flor. nitr. tartar. Vitriolat. &c.
sæpius adhibita omne absolverunt punctum, & intra quadragesimam me-
dicam morbi vehementiam infregerunt. In honesta quadam focmina iis-
dem *doloribus* detenta, sed *alvi fluxu* simul laborante, septima die
morbum notavi jam solutum. Præstat igitur in his affectibus *alvum*
habere magis *laxam*, quam adstrictam. Mense *Februario* in ablacta-
tis & lactentibus copiosas observavi *febres catarrhales*, quæ invase-
runt tenellos cum tussi vehementi, caloribus continuis, ariditate fau-
cium, facie floridiori & rubente, siti, sternutationibus, respiratione
frequentiori, in aliquibus inter respirandum cum stertore & sonitu, ut
plurimum cum *dentitione*. Profuerunt hic *enemata* sæpe adhibita,
expellentia temperatiora, aciditatem lymphæ corrigentia, cum *pe-
ctoralibus* mixta, v. gr. *pulv. alexit. epilept. spec. diarr. antihect.*
Pot. lap. cancr. C. C. philos. sir. pectorales, inunctiones ex *ungu. pe-
toral. rubr. potab. cum ol. irin. anis. dest. &c.* ratione simul habita
virium. Atque hæc methodo omnes ante nonum diem feliciter ad sani-
tatem perducti sunt; *convulsionibus* autem *epilepticis* simul tentati pe-
rierunt fere omnes. Vernale tempus *phibiscis* & *bellicis* valde grave,
quam plurimis funestum fuit. Sic inter alios officialis, necdum trice-
narius

narius, ex castris sub finem *Novembris* præteriti anni redux, & jam ab aliquo tempore *hæctica pulmonari* laborans de tussi vehemente, gravitate pectoris, copiosa materiæ purulentæ exspitione valde conquestus est. Affectum hunc curatius examinans ex rorida partium nutriendarum substantia jam fere consumpta, ex calore non amplius latente, sed jam manifesto, ex pulsu frequentiori & celeri, in primis post passum, ex urina oleaginosa, ex difficili respiratione ad motum quemvis atque aëris alterationes, ex frequentiori tussi, quandoque sicca, quandoque cum sputo purulento, quam ut plurimum, sumptis cibis, secuta est vomitio, *secundum hæctica febris gradum* jam imminere, atque humorem nutritivum in gelatinosam magis substantiam conversum quasi deliquari, sive pulpas carniū hinc inde in corpore manifeste quasi depasci, quæ *species febris Marasmodis* dicitur, judicare debui. Externe pariter & interne adhiberi curavi remedia, quæ alias huic affectui habentur appropriata, *expectorantia, abstersiva, analeptica, refrigerantia, traumatica, obrudentia*, v. gr. *pulver. anonym. spec. diar. lac sulphur. pulv. Haly, lap. cancr. spec. de gemm. frig. pulv. analept. antihæct. Por. spec. pro decoct. flor. & fruct. spec. pectoral.* (quibus quandoque beneficio alvi non succedente, addidi *mannam electam*.) *Sir. de jujub. flor. papav. loch. san. & expert. de pulmon. vulp. conferv. rosar. bellid. russilag.* emulsiones ex *seminibus cum decocto hordei, julepo rosaceo & nitro perlato* paratas, mane potum, aliæque; externe *unguent. rubr. potab. pectoral. cum ol. irin.* nec non *emplastra pectoralia usitata & cataplasmata.* Cura hæc hyemalis videbatur succedere ex voto, rediit appetitus, redierunt vires, remiserunt calores, non nisi post passum revertentes. Ast induciæ solum ad breve tempus fuerunt, nulla pax. Insinuavit enim se paroxysmos febrium æmulantes, supervenerunt sudores nocturni, vel matutini colliquativi, virium prostrationes, respiratio anhelosa, indicio manifesto, miasmata pulmonum ulcerativa in massam sanguineam copiose delata ibique confermentata, ignem peregrinum internum non solum hæctenus fovisse, imo erosione ad glottidem producta, vocem raucam conciliasse, verum etiam alimentarium ac roridum lymphæ nectar acrimonia sua volatili, aut fermento suo putrido penitus inquinasse & destruxisse, ut jam corpus marasmo incurabili consumptum, pedes vero tumidi, & cutis vix ossibus hærens, tanquam funeri suo propemodum

modum superfuert, donec tandem lenta morte tabescens mense *Majo* placidissime obiisset. *Hecticam ex scorbuto calido* natam observavi in juvene XVII. annorum. Is alias melancholicus, vitæ sedentariæ amans, sæpe sensit rumorem in sinistro hypochondrio, aliquando febriles alterationes, brevi transeuntes, palpitationes cordis, frequentes phlegmatis moleste salsi e tonsillis aliisque oris glandulis rejecti, in primis matutino tempore, exsereationes. Facies fuit lurida, pallens, subtumida, maculis copiosis, lividis, granulatis refera, quasi pulvere pyrio afflata, indicio certissimo, liquores vitales a salibus acido-biliofis, acris, valde jam esse deturpatos, unde particulis sulphureis rarefactis facillime *febris lenta, hectica*, sese insinuare potuit. Calor fuit primo occursum mitis, paulo post acer & mordax, qui semper circa vesperum subschemate *febrilis paroxysmi* rediit, sed in inflammatorios calores terminavit; observabatur jam urina oleoginosa, respiratio difficilis, sitis magna, appetitus prostratus, emaciatus corporis habitus, continua pulmonum oppressio, virium languor, decubitus in dextrum latus valde molestus, tassis cum sputo purulento, spisso, foetido; corpus sudore tota nocte quasi diffluxit cum pulsu frequenti & marasmo, atque contabescens torpidus fuit, morosus, profundis cogitationibus defixus vix ad interrogata respondit, neque claram, sed non nisi submissam & raucam vocem edere potuit, quod vitio pulmonum sanie repletorum, qui aëris copiam, quo vox formatur, imminuunt, natum. Hoc tamen notandum, quoties alvus fuit concitator, & ad *diarream* proclivior, toties alleviationem symptomatum sensit patiens. Accessit tandem facies Hippocratica, nares scilicet acutæ, oculi concavi, tempora collapsa, genæ exesæ, malæ protuberantes, scapulae, claviculae, costæ prominentes, artus cum reliquis musculosis partibus excarnes, verbo: ossa tegit macies, nec juvat ora cibus, & fuit scelero similis. Adhibuimus ex speciosissimo medicaminum *thoracicorum & scorbuticorum* apparatu satis mature remedia, v. gr. *pulveres pectorales* superius notatos, cum *pulv. hepat. rad. ari. tartar. vitriolat.* &c. remixtos, linctus, gelatinas, emulsiones, electuaria, infusa, decocta ex *spec. pro decoct. pectoral. flor. & fruit.* nec non *herb. fumar. beccabung. trifol. fibrin. cichor. acetos. hepat. nob. flor. bellid.* aliisque cum *sero lactis*, aliquando cum *agua* ad formam potus Theæ parata, imo mense *Majo*, cum animadvertissem, hecticos calores aliquantum deferuisse, *lac caprillum recens* cum modico *sachari*, a quo tamen ob acidum vel salsum ventriculi fermentum, anxietati

tes præcordiorum, hypochondriorum tensiones, adauctam inde febrim, mox abstinere debuit. Nil vero magis profuit in *sudoribus nocturnis*, quam *unguent. resumptiv. infrigid. Gal. cum saccharo saturni* paratum. Atq; vehementia & diurnitas morbi elusit opem & operam omnem, donec tandem medicamentorum pertasus, accedente extrema virium prostratione, fati necessitatem longiori vita dignus, magno cum parentum luctu persolvisset. Eodem tempore Franciscanus XXX. annorum laboravit *phthisi vera*, sive consumptione partium musculosarum a colliquatione & pulmonum vitio orta, quæ fuit cum compressione pectoris, difficili respirio, sed fere sine febre; huic præmissis *pectoratibus* in primis *antihæctico Pot.* aliquando cum *pilulis de cynoglossa* remixtis, exhibitisque subinde *laxantibus mannatis*, decoctis quoque aut jusculis ex *herbis pectoralibus, resolventibus, expectorantibus* &c. *lactis caprilli* usus optime cessit. Acrimonia enim humorum salina inde fuit temperata, serum dilutum, corpus humectatum, & ad nutritionem dispositum. In aliquibus observavi *febrem hæcticam ex Quartana*, ut plurimum autem ex *febribus continuis* male iudicatis subortam. Harum enim fermentatio & calor p. n. continuatus alimentarium lymphæ rorem absorpsit, inde virium habitusque corporis concidentia; acredo vero, quæ alias per vices accessit, & tumultus edidit fermentatione continuata, aucta & quasi domestica facta *febrem hæcticam Marasmodem* in uero & altero induxit lethalem. In pueris & puellis III. IV. V. VI annorum, notavi eodem tempore apud nos alias valde frequentem *Tabis speciem*, quæ fuit cum *abdominis tensione* & intumescencia, calore intrinsecus aucto, pulsus circa vesperum celeriore, inquietudine nocturna, carne flaccida, totius corporis extenuatione, etiam in iis, qui avidissime comederunt, ita quidem, ut carne jam absumpta, ossa omnia prominuerint, sola cute contecta. Faciei color fuit pallidus, subniger & lividus, nulla fere adfuit tussis, nullum sputum, respiratio libera, indicio evidentissimo, hos sine pulmonum corruptione, marcore confectos, causam auctam fuisse querendam in *mesenterii*, ductuum nempe lacteorum, *glandularum* obstructione, nec non humorum corruptorum in abdomine abundantia; ut ut non negem, *lumbricos* tunc simul in intestinis nasci potuisse, qui quandoque in conspectum venerunt. Unde non mirum, cum universi sanguinis systema sale acri-acido jam seaturierit, corpora debito alimento privata, in tantam incidisse maciem. Huic malo quamplurima opposuimus remedia, in primis *aperientia, mar-*
siatia.

zialis, v. gr. *croc. mart. aperit. cum salibus, arcan. dupl. nitrosa, pulv. hepat. sal. C. B. tartar. vitriolat antihæct. Pot. lap. cancr. rad. ari* &c. aliquando *anthelmintica, v. gr. aquam contra verm. cum sir. flor. persic. aliaque Topica, unguent. contra verm. deoppilat. martiat. ol. cappar. tamarisc. colocynth. spirit. sal. ammon. &c.* sed irritato conatu omnia, donec tandem lenta tabe consummi supremum diem clausissent. *Octimestres* aliquot *partus* his mensibus habuimus, quos tamen omnes spatio V. VI. vel VII. dierum mortuos observavimus. *Julius* incepit cum caloribus, quos tamen quandoque contemperarunt pluviae lenioresque venti, has die X. habuimus copiosas, quas sequentibus XIV. diebus calores exceperunt intensissimi, die XXI. XXII. XXIII. tonitrua horrenda cum fulguribus, quandoque cum, quandoque sine imbribus; a die XXV. ad finem usque variae aeris vicissitudines, mox diversi ventorum tumultus, mox frigora, mox pluviae, rarissime solis splendor. Integer *Augustus*, si sex aut septem dies amoenos per intervalla calidos, exceperis, pluvias & ventis præter ætatis anni indolem, valde rigidus fuit. Pluviam continuaverunt ipso *Egydii die*, sequenti autem, discussis jam nubibus nebulosis, cœlum serenatum gratiora nobis promisit tempora, & secuti sunt XIV. fere dies calidi, sereni, noctes tepidae, viniculturæ exoptatæ. Medio *Septembris* rursus varias subiit mutationes tempestas, maximæ exortæ nebulæ, solis demum meridiani splendore dissipatæ, sed brevi in pluvias fere continuas, aut de die, aut de nocte, in primis *equinoctiali die* abeuntes, quæ cœli inclementia ventosa ac pluviosa in *Octobrem* usque duravit, unde botri nec dum bene maturi aut digesti iustocius ob excessivum humidum computruerunt, & deciderunt copiosa in terram. Quinta *Octobris* spem fecit haud exiguum serenorum temporum, sed octava valde pluit, a qua ad ultimam lunæ quadram, i. e. XVIII. grato solis splendore corpora nostra incaluerunt, quo ipso ingraverunt pluviae, XIX. gelu, XX. nives, quorum casus die XXII. cum procellosis aeris agitationibus ac frigore ingens fuit, earum tamen præceps solutio. Jam imminuerunt *vindemia*, & vinum, quod collectum fuit ante pluvias aut nives, in *Julium* usque, salibus heterogeneis a mucilagine terrestri & sulphurea quasi ligatis, & in fermentationis negotio sufficiens impeditis, permansit turbidum, mucilaginosum, sed sine fœtore; post pluvias autem contraxit fœtorem putridum, quem retinuit usque ad depurationem, quæ tandem post annum subsecuta est cum grato colore & sapore. Circa finem *Octobris* autu-

annalis amcenas nobis iterum affulsit, quæ toto fere *Novembri*, quæ siccus extitit, continuavit. *December* varius & inconstans fuit, mox frigidus, mox nebulosus, mox pluviosus, inde nives, quæ die Sancti Andrea ceciderunt, brevi tabuerunt. Hoc semestri frequentes habuimus *febres Tertianas*, quæ ut plurimum sine pravo horrore, potius cum corporis gravitate, præcordiorum angustia, vomitibus, siti, capitis dolore, vigiliis, in primis caloribus intensis inceperunt, & primis IV. diebus magis *continuarum*, quam *intermittentium* genium redoluerunt, donec tandem ad perfectam apyrexiam devenerunt. Initium curæ a *Venesectione* sumsi, atque præscripti *præcipitantiæ, antifebrilia ex lap. cancr. sal. absinth. C. B. centaur. min. arcan. dupl. antim. diaphor.* tandem die intermissionis *Laxativum*; quibus feliciter sexto, aut ad summum septimo paroxysmo sublata fuerunt. Nec defuerunt *quotidiana, quartana*, facili tamen negotio levata. Eodem tempore vigerunt *febres continua*, acuta, quæ sub initium videbantur benignæ, tertio tamen & quarto die latentem suam prodiderunt malignitatem; calores enim hæcenus vix considerandi, jam intensiores facti, immanes produxerunt cephalalgias, vehementissimas virium prostrationes, deliria, vigiliis, sitim, linguam scabram, fissam, tendinum contractiones, motus convulsivos varios ac inordinatos, quos una cum tremore labiorum in chirurgi hujatis facie observavi frequentes, non tamen, quod mirandum, lethales. R. P. Franciscanis lues hæc fuit popularis, eosque fere omnes hic existentes invasit. Illi enim multum mendicatum & collectum emissi vino novo turbido ac multo se obruerunt, ac corpus prava victus ratione ad *cachymiam* disposuerunt. Jam reduces cibis luridis esurialibus, pro more & exigentia temporis, stomachum onerarunt, indeque has *febres continuas* sibi conciliarunt. *Venesectiones* sub initium administrata optime profuerunt, *diaphoretica expellentia*, v. gr. *antim. diaphor. mithridat. diascord. Frac. spec. de hyacinth. C. C.* cum *confortantibus & antepilepticis* mixta omne tulerunt punctum, morbumque hunc præcipitem, qui ex symptomatibus gravissimis judicabatur pernicialis, ubique septima die, nulla interveniente notabili crisi, represserunt, atque omnes, (fuerunt illorum undecim,) ex hoc morbo convaluerunt. Fœminas notavi aliquas ætatis provectoris, non gravidas, *fluxu mensium immodica* laborantes, qui ut plurimum, in primis in plethoricis, ad XIV. dies duravit, & inra octiduum rediit cum languore, lassitudine totius corporis, facie pallida, quasi exsangui,

inap-

inappetentia, siti, caloribus, dolore capitis, lumborum, hypochondriorum inflationibus, lipothymis. Causa immodici hujus fluxus eadem omnino, quæ mensium ordinate fluentium; & sicuti in hoc sanguis turgescens venulas interiores vaginæ superficiem adeuntes divellit, ac per harum extremitates ruptas nomine menstruorum nigricans lente promanat, donec subsideat aliquantum ac imminuatur ejus turgescentia, de quo legi meretur *Bobnius æconom. animal. progymnas. 16. pag. 254.* ita in immodico fluxu eadem vasorum vaginalium oscula rupta, necdum oclusa, sed magis hiantia continuo quasi fundunt sanguinem, modo grumosum, modo serosum, pro habitu sanguinis & seri hic aut in quantitate, aut qualitate, & motu peccantis atque exitum affectantis. Laxior enim & mollior vaginæ compages admittendis & emittendis sanguinis menstrui ordinarii æque, ac extraordinarii, copiis magis accommodatur, quam solidior ac durior uteri substantia. Cum vero affectus hic, si negligitur, ut plurimum *cachexiam, hydropem, atrophiam* minari soleat, maturavi curam, atque in plethoricis quantitate sanguinis, indeque natam ferocentem turgescentiam deplevi *Venesectione in brachio* feliciter instituta, excedentem ebullitionem & fermentationem ab humoribus biliosis, acris, salinis volatilibus, sanguini inductam *uterinis leniter incrassantibus, & adstringentibus*, v. gr. *corall. rubr. lap. hematit. trochisc. de carab. de spod. pulv. Heurn. croc. mart. adstring. terr. sigill. imo terreis* omnis generis, *Tinct. antiphthif. Cr. corall. succ. urticæ &c.* in malo contumaciori & refractario cum his *adstringentibus sigentia*, i. e. *laudanum de tribus* accisa dosi maritavi. In *hypochondriacis, scorbuticis*, ubi sanguinis impetus ex obstructione viscerum, in primis mesenterii, non spontaneus fuit, sed, qua data porta, ruens coactus, ab *Adstringentium* usu *precordiorum anxietates, capitis dolores*, aliaque symptomata hysterica notavi. Hic omnino locum invenerunt *Laxantia*, sed lenissima, extra paroxysmum propinata, v. gr. *decoct. fol. fern. tamarind.* & quod specificum fuit, *rhabarb.* ipsum in substantia deglutitum. Profuerunt quoque, licet per Accidens, cum *confortantibus* mixta, v. gr. *Tinct. tartar. corall. compos. sperniol. Cr.* aliaque *martialia temperata*, acorem simul absorbentia. Pro meliori tandem viscerum & vasorum firmitudine, nec non fibrarum ac pororum coælatione, optimo cum successu ablegavi illas ad *thermas Badenovo - Austriacas*, ex quibus reduces ordinarium, & naturæ convenientem menstruum fluxum expectatæ

peræ sunt. In Perillustri quadam matrona notavi *Tumorem exiguum in pudendis*, qui tamen non extra pudoris sinum propendebat, sed mensibus non fluentibus, quotidie crescebat & intumescere valde, mensibus autem fluentibus, qui sæpe intempestivo, aliquando immoderato & continuato ad aliquot septimanas fluxu urgebant, detumescerebat. Adnatus fuit *uteri orificio*, cujus substantia cum vagina & pudendis absque hoc spongiosa, rugosa & glandulosa est, in qua varii generis humores stagnare & subsistere possunt, inde tumoris incrementum & decrementum. Tentavimus *injectiones cum aqua calcis vive, decocta lignorum* aliaque, irrito tamen conatu; suasi tandem *incisionem*, quam reformidarunt *Chirurgi Viennenses*, atque potius naturæ hoc opus committi, quam crudele & anceps sectionis remedium experiri decreverunt. Ejusmodi tumorem utero extrinsecus adnatum, tres libras ponderantem, in virgine XXIV. annorum, felicissime secuit *Chirurgus Halberstadiensis*, cujus mentionem facit *Frid. Hoffmannus in annotat. super Poterii opera, cent. III. cap. 47. pag. m. 332.* & ipse *Poterius eodem loco*, nec non *Blancardus in Collect. Medic. centur. 3. observ. 51. pag. 421.* Sarcoma autem totam uteri vaginam occupans, forasque propendens, atque interno ejus orificio adnatum observavit *Kerkringius Spicileg. Anatom. Observ. 53. pag. 114.* ex uteri orificio interiori varias excrecentias membranaceo-carnosas propendentes *Ruysschius, Centur. Observ. Anatom. chirurg. 6. pag. 12.* nec non *Bartholinus Centur. I. histor. 94. pag. 139. Centur. II. histor. 6. pag. 161. Centur. II. histor. 58. pag. 248.* *Segerus in M. A. C. decem. I. ann. 2. pag. 199.* aliique. Laboravit simul *fluore albo*, effluxitque fere indefinenter e pudendis materia purulenta, foetida, sed sine dolore, indicio certissimo, serum seu lympham hic sola peccare copia, deponique in glandulis per uterum illiusque vaginam disseminatis, quæ nimium laxantur, ductus autem excretorii inde valde dilatantur, & sphincteruli, quibus hi ductus claudi recludique solent, a peccantium humorum, qui in vasis sunt fluxiles, jam extra vasa lentescentes & ichorescentes, mucosi, copia magis vel minus resolvuntur. Pro depletione seri excrementitii & viscosi, cum sit plethorica, ordinavi *Venassectionem in brachio, fonticulos, laxantia ex manna, rhubarb. fol. senn. diuretica, terebinthinata nempe & succinata, mag. lap. cancr. decoctum danci, aperitivum For. &c.* non omittis quandoque *marialibus & tartareis*. Serum corrigere, ejusque qualitatem cum sanguine contemperare,

rare, nec non uterum glandulasque flaccidas roborare volumus *infuso* ror. mar. cum vino, pulv. absorbente *Wedel.* pulv. ex ebor. unicorn. fossil. oss. sep. corall. osteocoll. test. ovorum calcinatis, perlis, alum. plum. sacchar. saturn. tinctur. corall. essent. lign. in primis elix. *Propriet.* rhabarbarino mane ad 40. guttas, vesperi vero sequenti pulvere: *Recipe magist.* osteocoll. carniol. āā. Zijß. corall. rubr. prepar. margar. prepar. mastich. gumm. arab. oss. sep. unicorn. foss. ebor. āā. gr. XV. ol. lign. sassifr. gitij. M. & dividatur in V. dof. it. *Recipe rad. chin. sarsaparill. ā. ʒj. passul. min. ʒiʒ. mastich. ʒij. alum. plumos. ʒj. semin. anis. ʒj. concis. D. ad nodul. Spec.* Säckel zum Wasser sieden, pro potu ordinario; nec omifimus *Topica*, inunctiones, suffitus ex *salvia, mastiche, succino, thure*, imo nil intentatum reliquimus, eradicare tamen penitus affectum hunc contumacem non potuimus. Cum autem ex longa praxi constet, *fluorem* hunc album quandoque, in primis valde obelis, prout nostra fuit, & jam a lunari tributo fere absoluta, nec adeo enervata, in quibus humores turgent, si non est immodicus, proficuum esse, & pro *fonticulo* microcosmi habendum, qui impedit, ne corpus in majorem exerceat molem, abstinendum jam a medicamentorum usu, & curam ad *thermas majales* differendam duxi. *Hypochondriaci* variis & gravibus symptomatibus his temporibus tentati sunt; in quibusdam *ventris inferioris viscera*, in aliis *præcordia*, in aliis *cerebri consinia* maxime affici videbantur. Ex multis unicum saltem *hypochondriaci* enarrabo exemplum, in quo syndrome gravissimorum symptomatum apparuit. Vir, ætatis mediæ, temperamenti cholericus, habitus corporis tenerioris, ipso *æquinoclii autumnalis die* incidit in *ventriculi dolorem*, quem presso pede secuti sunt æstus vagi, atrocissimi capitis dolores, cordis palpitationes, anxietates præcordiales, dolor & constrictio in pectore, sive gulæ strangulatio, quæ *suffocationem* minabatur, præcordiis enim constrictis, non solum respiratio difficilis, & ad motum quemvis laboriosa fuit, sed & non raro supervenerunt animi deliquia, ex quibus laboribus & angustiis sudor erupit frigidus; in partibus extremis notabantur spasmi & stupores cum fornicationis sensu & tremore undulante, in somno pavores, terrificis insomniis interturbati, continua intestinorum murmura, in ore sapor biliosus, alvus ut plurimum obstructa. Observavi autem ex symptomatum horum confluxu suffocationes has hypochondriacas plerumque fuisse *spasmos* & contractiones partium nervosarum, ortasque a ventosa & humorosa hypochondriorum sentina. Sæpe ex mæstitia nimia, atque diutius continuata, nec non

excessiva lætitia, in has incidit ægritudines. In paroxysmo, præmissis *clysteribus*, eximie profuerunt, & omnibus palmam præripuerunt *castorina* cum *anodynis* mixta, v. gr. *pulv. castor. gr. viij. epilept. M. Æß. specif. cephal. g. v. laudan. de trib. g. j. M. it. mist. simpl. cum ess. castor. anodyna* maritata. Extra paroxysmum in eam maxime incubuimus curam; ut humores viscidos, acidos, obstructionum autores, attenuaremus. Multi in hoc passu multa laudant, atque pro specificis venditant. Nos in tanto medicamentorum apparatu in *martialibus* & *blandis laxativis*, v. gr. Rec. *Vitriol. mart. g. j. diagryd. sulphurat. g. iij. pulv. hepat. g. vij. ol. carminat. M. gutt. j. M.* pro j. vice, indubitam semper medelam invenimus, imo hoc pulvere exhibito imminentem sæpe paroxysmum declinavimus; levi enim eguit purgante, quantum vel infans vj. septimanarum, vel minor adhuc ferre posset, sed singulo mense bis eundem *pulverem* in usum vocare debuit, inde alvus octies soluta, & molestissimus affectus sublatus fuit. Non minori voto successerunt *acidula Roitschenses*, quarum usu maximam alleviationem sensit. Jam addam, quæ in Viro ecclesiastica dignitate conspicuo de *Anaudia* notavi. Is LIV. annorum, plethoricus, atque alias *hypochondriaco affectui* obnoxius, jam mense *Julio balbutie lingue* laborare cepit; non enim tantum in concionibus, sed etiam prælectionibus precum publicarum, quin & in communi conversatione quasdam syllabas & voces inter pronunciandum absorpsit, vel quasi suppressit, ut vix intelligi potuerit, & sumsit hic affectus sensim atque sensim sua incrementa, donec sub finem *Septembris* mane derепente incidit in *Anaudiam*, sive *impedimentum sermonis*, ut articulate nec duo verba proferre quiverit, cum *stupore digitorum manus dextrae*, memoria factorum & gestorum, imo reminiscencia reflexiva læsa; neque enim scribendo mentem suam exprimere potuit. Linguam quaquaeversum movit, volutavit, exporrexit, lapidissime comedit. Graviora metuens *Vena-sectionem in brachio* ordinavi sine mora, nec non medicamenta *nervina, cephalica*, v. gr. *spec. diamosch. dulc. diamb. contr. apoplex. spec. cephal. M. extr. castor. sal. volat. succin. C. C. spir. sal. ammon. cum aqua lil. conv. ess. ambr. lign. aloës, sal. volatile oleosum*, aliaque. Linguam, in primis frenulum, inungi iussi linimento ex *conf. anacardina, alkerm. compl. ol. rut. lavend. cinam. extr. castor.* His frequenter adhibitis adhuc eodem die sese recollegit, atque intelligibilis loqui cepit, redeunte simul memoria. Sensus motusque linguæ usus semper perstitit integer, loquelam nunquam amisit, quin potius sermonem exterioriorem per motum linguæ exprimere, ob aërem tamen minus sufficienter inter:

inter fluctuantes gutturis sinus impulsum & reflexum, non satis intelligibiliter proferre potuit; natum hoc utique vitio *laryngis*, nervorumque sexti paris, qui sunt vocales. Sermo enim impeditus fuit a resolutis aut relaxatis nimium musculorum angustæ laryngis rimæ constringendæ aut angustandæ dicatorum, ligamentis, quorum fibræ sine dubio a sero nimis copiose, vel per arterias, vel per vasa lymphatica ex toto corpore plethorico affluente, flaccidæ redditæ rimulam haud sufficienter pro allissione & extrusione violenta aëris angustare ac disponere valuerunt. Accessit & aliud malum valde suspectum, *faucium constrictio*, suffocationem, sive strangulationem mentiens. Hæc aliquoties, sed derepente venit, ipsiusque fauces quasi laqueo constrinxit, liberamque respirationem inhibuit, brevi tamen remisit. Putabant vitium hæere in *pulmonibus*, aut *abscessum* inibi latitare, sed falso; potius a particulis acidis & austeris hypochondriacis, mediantibus nervis recurrentibus, musculos faucium in spasmos cogendo, viam idcirco aëri præcludentibus, ne a musculis respirationi interservientibus præ angustia loci facta ex- & impelli queat, deducendum. Cum vero vidisset, se quidem voces & verba, nondum tamen expedite, neque semper integro sensu & phrasi proferre posse, urisit ulteriorem curam, quam ob anni ætatem, *autumno præcipiti*, ipsi denegavi, eamque ad incrementa dierum differre volui. Moræ igitur pertæsus incidit in aliquem, qui perfectam mali curam etiam hoc tempore promisit, deditque inter alia *Vomitorium*, ipso solstitio hyberno imminente, quo id assecutus est, ut quidem magnam humorum saburram, fictitium nempe, aut potius *imaginarium pectoris apostema* Vomitu rejecerit, inde alleviationem ad biduum senserit, paulo post tamen in majorem debilitatem, mentis vacillationem ac torporem, propensionem in somnum, loquelam difficiliorem incidit. Nec his acquiescere voluit, sed ordinavit *fumisuctionem nicotiana*, ipsi alias insuetam, nervis infestam imo *nervinis morbis exitiosam*; experientia enim constat, *Apoplexiam* inter *nicotiana* usum sæpe invasisse, teste *Deckero exercit. Pract. p. m. 89.* & *Richardo Carr, epist. Med. 2, p. 21.* Inde valde obliviosus factus, & sub *initium Februarii* sequentis anni gravissima *apoplexia* tactus, subito interiit.

Constitutio Epidemica Semproniensis An-
ni 1708.

Credidisses hac hyeme denuo permutata fuisse tempora, atque adesse aestatem etiam in frigidissimis alias mensibus. *Januarius* quippe nulum fovit gelu, nullas nives, fuit ut plurimum pluviosus, nebulosus, humidus, nubilus, calidus. *Februarius* quasi totus calidus, amœnus, ut plurimum serenus, quandoque pluviosus, ventosus, & circa finem cum modico frigore & nive, quæ tamen altera die evanuit, unde jam medio mense observavimus diversos flores. Huic ad *æquinoctium* fere usque plane similis *Martius*, amœnus nempe, calidus, qui in copia flores elicit. Circa *æquinoctium* die XVIII. XIX. XX suborti sunt venti valde frigidi, rigidi, qui congelarunt terram, sed sub finem mensis aura iterum comparuit pluviosa. *Aprilis* præter morem illuxit serenus, calidus, plane æstivus, raro pluviosus, sicciior magis. *Majus* variabilis, ad medium usque frigidus, pluviosus, a medio ad finem calidus, amœnus: II. autem, III. & IV. fuerunt pruinae, quæ hinc in vineis damna fecerunt. Totus *Junius* pluviosus, *Medardus* quoque & *Joh. Baptista* effuderunt pluvias, imo nulla dies hujus mensis fuit sine pluvii. Toto *Januario* præter *otalgiam* in Viro, *mictum cruentum* in filiolo quodam post partum, *pleuritidem cum diarrhæa*, nullos fere vidi morbos. *Variolis* tamen laborantes habui, quorum unus erat VI. annorum, qui eruptis prius tertia morbi die una cum *variolis petechiis purpureis*, quarta die antea correptus *hamorrhagia narium* mortuus est. Mense *Februario* observavi *Apoplexias fortissimas*, uti quoque *febres continuas* VII. die solutas. Hoc mense fœmina quædam enixa est *ætum mortuum*, *secundine* remanserunt, altera die mortua. *Martio* filiolum quendam *Rustensem clausura ani* laborantem habui sub cura, de quo *Sculcteti Armentarium* videri potest: succurri etiam fœminæ *otalgia* laboranti *mist. simpl.* mixta cum *ess. castor.* De doloribus capitis, *Vertigine*, *diarrhæis* cum maximis caloribus, *febris tertianis*, *continuis*, *variolis* tunc temporis grassantibus nil adducam. *Aprili*, *Majo*, *Junio* continuaverunt *variolæ*, quas tamen modo in filiolo quodam prægressa est *epilepsia*, modo in puella die III. IV. V. secuta est *hamorrhagia narium*, jam in alia die XII. *herpes miliaris*. Quædam *variolæ* confluebant, quibusdam jungebatur sub initium *diarrhæa*, quibusdam *epilepsia*. *Febres continuæ catarrhales*, *diarrhæa* quoque his temporibus in conspectum prodibant.

Mense

Mense tamen *Junio* *Variolæ* epidemice grassantes maxime erant malignæ. Sic eas observavi in aliis cum *maculis purpureis*, in alio cum *vibicibus*, in alio suborti sunt *XII. die furunculi* instar *anthracum*, in aliis *tumores & parotides* instar *bubonum*; aliis *palatum, gingivæ, fauces* fuerunt *exesæ*: alios consumpsit *calor hecticus*, inflammatorius, & fuerunt hæ *variolæ* funestæ die *X. XXIII. XXVII.* Sic malum, sive venenum variolosum in *Gratioso* parvulo *Ebergényi* fuit insanabile, adeoque plus docta valuit arte. Incepit morbus cum *horrore*, quem ingentes exceperunt *calores*, quandoque *deliria, sitis magna, pulsus celer, languores* totius corporis, tertia die eruperunt *variolæ*, quarta *macula petechiales coloris purpurei*, guttarum instar copiose per cutem dispersæ, inde variolarum excretio retardata fuit, quæ tandem omnes coierunt in *unam*, totamque faciem *crusta*, sanie foetidissima referta, contexerunt. Undecima die supervenit *diarrhæa*, brevi tamen consopita, die *XII.* aliæ effluerunt *vesicæ, aqua limpida flavæ*, quandoque *sanguine remixto*, plenæ, quæ ordinarias contexerunt *variolas*, magnitudine *ovi columbini*, imo *ovi gallinæci*. Sic haben ausgesehen wie die ordinairen Zangen-Blattern, so durch ein *Vesicatorium* aufgejogen werden, oder als wenn man sich in heiß-siedend Wasser verbrennt hätte, & steterunt per biduum: die *XIV.* notavimus in dorso lateris dextri *tumorem*, qui nullo modo maturari potuit, sed resolutus tandem collum occupavit, omnemque maturationem respuit, imo sese resolvit: interea *calores* continuarunt intensi, accessit *tussis* cum expuitione *materiæ purulentæ*, quandoque *sanguinis, fetor oris* fuit cadaverosus, indicio certissimo, pulmones variolis refertos, valde esse inflammatos, exulceratos, ut plurimum consumptos, si non *sphacelatos* *XXIII.* demum die pauperculus viribus jam exhaustus obiit. Post mortem observata tota *facies & abdomen nigerrimum*, ex quo colligendum, non solum totam massam sanguineam, verum etiam omnia viscera corrosivo hoc veneno varioloso fuisse infecta, & tandem *sphacelata*. *Julius* magis pluviosus fuit, quam serenus. *Augusti* initium æque pluviosum, quinta inceperunt *calores*, qui toto mense continuarunt. *Egidii dies* sine pluviis, & per totum *Septembrem* mira æris siccitas, calores præservidi, intensissimi, etiam *nocturno* tempore, qui durarunt usque *æquinoctium*, mane ros cecidit, & supervenerunt nebula fructifera. Flavuit ut plurimum hoc tempore auster, bonum alias constantis tempestatis signum. *October* ultra medium serenissimus, pulcherrimus, calidus, d. *XIX. XX.* noctes frigida, inde in aliquibus præmontoriis botri congelati, superveniente tamen solis splendore statim regelati; d. *XXVII.* ante festum *Simonis & Judæ* ingentes ceciderunt

nives, dies festivus, nempe XXVIII. valde serenus, sed frigidus borealis, XXX. nec non XXXI. iterum ninxit, sed tertia nix absumpsit priores, ut jam sine damno vindemias nostras uberiores, præter expectationem, colligere potuerimus, neque nocuerunt nives, potius conservarunt botros a frigore, vinum autem, quod crevit in abundantia, fuit generosissimum, suavissimum, dulce. In *Novembri* aëris temperies longe benignior, & quidem calidior affulsit. *Decembri* aëre mutato ceciderunt d. VII. VIII. X. nives copiosæ, profundæ, mox secuta frigora, & circa finem denuo nives. Mense *Julio* continuarunt *Variola maligna*, neminem tamen, qui X. annum excessit, hoc tempore invaserunt. Accedebant semper cum *somno*, ita ut nocte dieque dormiverint III. aut IV. diebus. *Augusto* nulli fere morbi viscebantur præter *diarrhœas & dysenterias*. Circa finem ob continuas aëris siccitates, calores præfervidos, Sirio insigniter urente, inceperunt *febres erraticæ*, quæ nullum typum servarunt, invaserunt cum aliquali frigore, insequente calore, aliquando ultra XX. aliquando ultra 40. horas durante, post apyrexiam aliquot saltem interjectis horis novus paroxysmus accessit, cum *capitis dolore siti, linguae & faucium squalore, virium debilitate*, ita ut *febrem continuam* fore judicasses, donec tandem transactis aliquot paroxysmis in *tertianam ordinariam* degeneravit, quod ut plurimum circa septimum diem contigit. Adhibui *V. S. diaphoretica, præcipitantia*, quamprimum vero notavi *tertianas*, aut *tertianas duplices*, exhibui statim *chinnata cum arcan. dupl.* optimo cum successu. *Septembri* continuarunt *febres tertianæ*, sexto paroxysmo solutæ, ubi optime profuerunt *chinnata &c.* De his febribus erraticis vid. M. N. C. *Dec. III. ann. VI. p. m. 177. app. nec non H. M. V. p. 300.* Inter alia notavi, *animi affectus* quid possint. Officialis quidam incidit in ejusmodi *febres*, præcessit horror, secuti sunt calores, qui in IV. durarunt diem continui cum anxietatibus præcordiorum, aut pectoris compressione, ut sæpe in lecto erectus sedere debuerit, cum capitis dolore, siti, deliriis &c. Adhibita *Venefectione in brachio & pede* quinta die remisit calor, qui tandem undecima intermisit, ut jam extra periculum judicatus fuerit. Quid sit, accepto tristi & ingrato nuncio derepente incidit in *somnum profundum*, & quasi in ecstasin, ut exinde expergescere non potuerit, tandem applicatis *clysteriis*, nec non *Vescicatoriis* intra XV. horas ad se rediit, omnium rerum inscius, vix loqui valens præ nimis debilitatibus, ast eodem die relabatur in priorem *somnum profundum*, sicque elapsis vix XII. horis, accedentibus *convulsionibus, sine febre comatosus* fatis cessit. Pari ratione nobilis matrona, quinquagenaria, temperamentis seroso-biliofi, habitus carno-

carnosioris, in sterili matrimonio semper exsistens, tributum tamen lunare suum accurate, sed largissime persolvens, *hypochondriacis* nec non *hystericis passionibus* valde obnoxia, jam a longo tempore valetudinaria, incidit sub finem mensis *Septembris* in *febrem continuam subsimilem*, quæ rite tractata degeneravit in *tertianam exquisitam* septimo paroxysmo judicatam. Reliquit autem post se *summam virium prostrationem*, *anorexiam*, *capitis gravitatem*, *anxietates*, *cachexiam* ipsam. Urina, quam hæcenus reddidit, fuit turbida, cum sedimento copiosissimo, mucoso, coloris rosei, non tamen foetens. Materiam hanc hypochondriacam, quam natura, optima morborum medicatrix, per ductus urinarum excretam voluit, jam motam, promovimus *digestivis*, *aperientibus*, v. gr. *pulv. hepat. tartar. vitriolat. arcan. dupl. sal. cichor. lap. cancr. tinct. sal. tartar. tandem decoct. aperit. For. cum sol. senn. & manna* acuato. Quinque inde dejecit, relicta tamen aliquali, sed torminosa in intestinis *hypercatharsi* ad biduum; qua sedata melius sese habuit, atque *ordinarius mensium fluxus* institit. Octiduo post, i. e. quarta *Februarii* observavi pulsum alteratum, justo celeriozem, sexta vesperi *affectum soporosum*, propensionem nempe gravem & invincibilem in somnum, re ipsa dormivit, & excitata oculos aperuit, ad interrogata paucis, sed apposite respondit, de nullis doloribus conquesta, mox relapsa in somnum; si adstantes devotas ac pias cantilenas canere inceperunt, ipsa simul expergefacta statim cecinit, neque ante cantare destitit, quam inchoatam absolvit stropham, adeoque semper sibi fuit præsens, omnes cognovit, nunquam sensibus neque internis, neque externis, neque motu destituta, sed valde debilitata, & ad actiones more solito obeundas languida, respiratio fuit integra. Calor febrilis notabatur p. n. lentus, acris & mordax, qui vespertino tamen & nocturno tempore intensior, pulsus celer, mollis, facies pallida, subtumida, quasi *leucoplegmatica*, oculi ultimis diebus quasi turbidi, lachrymabundi. Opposui huic *Comati soporoso* varia, v. gr. *castorina*, *cinabarina*, *jovialia*, *sal. volatilia*, *succin. C. C.* cum pulveribus *epilepticis* & *consortantibus* remixta, nec non *Vesicatorium* nuchæ applicatum, sed sine operatione, imo irritu successu omnia, donec tandem somnus hic p. n. septima die corpus fratri suo morti tradidit. Paulo post mortem e naribus copiose stillavit *ichor serosus*. Verissima igitur manet *observatio Wedelii opiologiae* inserta, p. m. 46. qua fatetur, se nunquam vidisse *affectum soporosum* vere talem, ubi non adfuisset calor p. n. simul, quod & ipse aliquoties jam in praxi observavi. Eodem mense *Illustrissima Comitissa* gratiosam enixa est filiam.

filiam, quæ lac sugere ex papilla non potuit, sed id per nares summa cum molestia & anxietate reddere debuit. Examinatis faucibus, *colymella* & *tonsilla cum postica parte palati* abfuerunt, unde lac, quod deglutire non potuit, per nares resultavit. Non diu superstes fuit, tertio enim a nativitate die, accedentibus *motibus convulsivis* fati cessit. In causas inquirenti, quare natura in formando corpore a recta formatione & scopo deflexit, harumque partium deficientium oblita fuit, sciant, *Illustrissimam matrem libenter & quidem attente ac considerate sepe in distractos canum & felium rictus ludendo inspexisse*, adeoque horum structuram fortiter sibi impressisse. Interim *Wedelianum porisma*, uvulam nempe ad deglutionem eximie facere, manet verissimum. Parallela aliquo modo hisce exempla, si cui volupe fuerit legere, adeat *Observationes Wedelii recensitas in M. A. N. C. legat Dec. II. Observ. 5. ann. 5. M. A. N. C. p. 12. nec non Salmoni. observ. med. 6. cent. 3. pag. 115.* ubi similes reperiuntur casus. *Febres erratica* adhucdum *Octobri* continuarunt, calores autem non adeo fuere intensi, interim observavi *hemitritæos*, ubi *febris una die bis venit, & altera semel*. ViceColonellus quidam ex *febre colica biliosa* cum vomitu correptus incidit in *deliria*, ex his in *convulsiones epilepticas*, qui tamen evasit. Sic alius quidam Vir laboravit *febre continua* cum *maximis debilitatibus*, *capitis dolore*, *corrosione & torminibus ventis*, sexta supervenit *fluxus alvi*, septima *icterus*, qui occupavit totum habitum corporis, cum *dejectionibus albis*, *urina saturatori*, *nigricante*, *oleaginosa*, *proclivitate in somnum*, & solvit calores. Ab initio dedi *diaphoretica* cum *confortantibus* mixta, caloribus vero jam abactis *spec. diacurcum. cum putv. rhabarb. tartar. vitriolat. sal. cichor. trochisc. de eupator* &c. *Novembri* inceperunt grassari *morbilli* ut plurimum *benigni*. *Tusses ferina* atque *catarrhi* fuerunt frequentissimi. *Mense Decembri* continuarunt adhuc *morbilli*, qui tamen sub finem anni maximam induerunt *malignitatem*, fuerunt valde *parvi cum maximis catarrhis*, fuerint &c. Quidam correptus ex *febre maligna cum diarrhæa, vomitibus, singultu continuo*, tandem adhibitis *V. S. stypticis, castorinis*, nec non *opiatis*, quæ pro dosi ad *gr. iij.* præscripti, nona die convulvit præter omnium expectationem.

Con-

Constitutio Epidemica Sempronienſis An-
ni 1709.

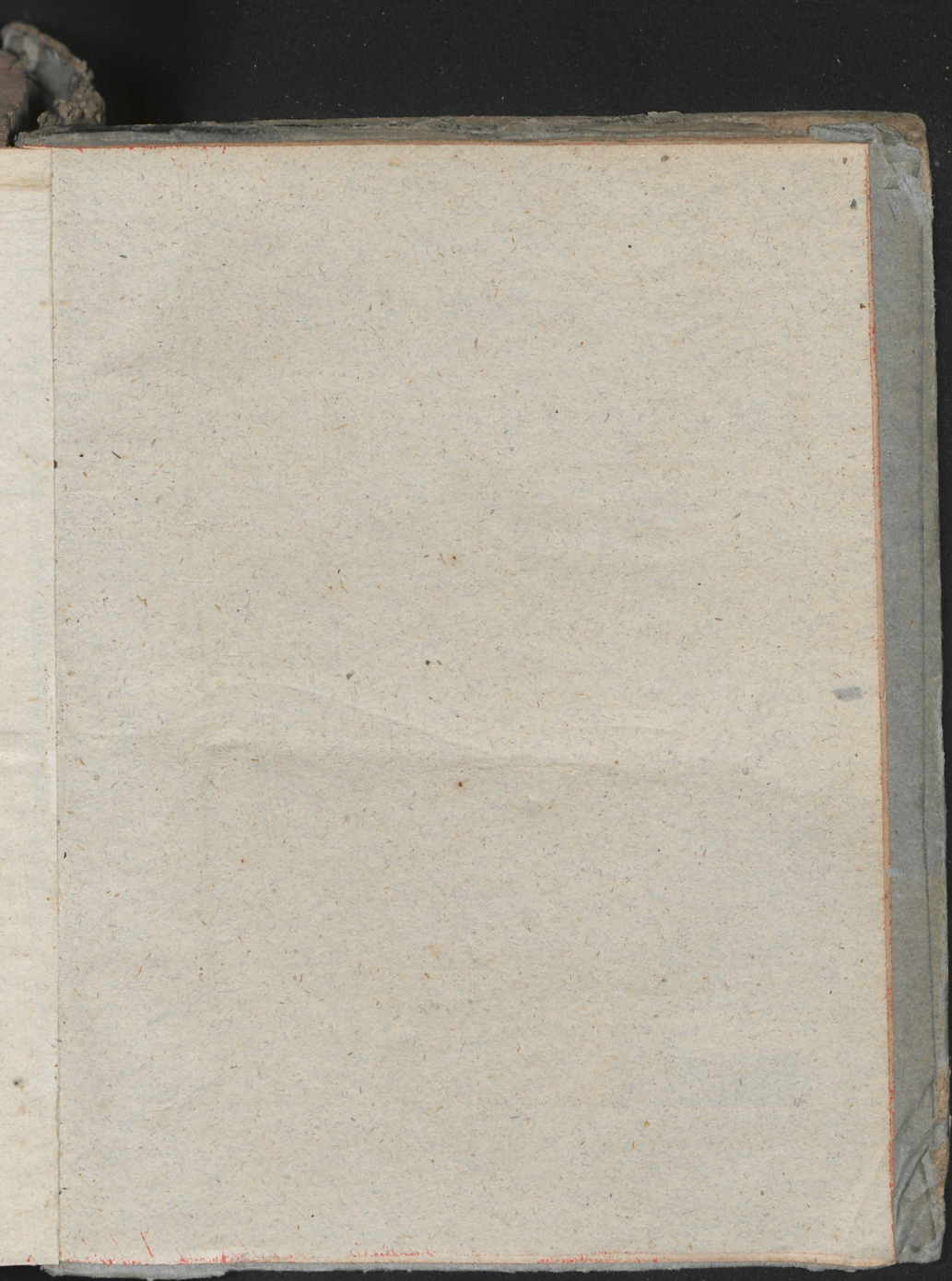
Januarius incept cum frigore, quod a die V. ad XII. valde exasperatum, imo post hominum memoriam acerbissimum fuit, remisit tamen ad aliquot dies, d. XVIII. vero iterum intendebatur, verbo, nives ceciderunt supra nives, gelu supra gelu, & continuavit per totum mensem. Mense *Februario* continuarunt frigora, imo III. & IV. ceciderunt nives copiosissimæ cum horrendo gelu & ventis, ut homo in plateis vix ire poterit, quam tempestatem nemo unquam observavit, adeoque vera fuit rusticorum observatio: Sole micante, die purificante, nix major erit, quam ante. Sol enim hoc die splendebat. Post *novilunium* remisit gelu, sed rediit die XVIII. XIX. ingens cum nivibus, quod continuavit: die XXV. & XXVI. longe majores ceciderunt nives cum omni tempestatum infolitarum, frigorum & ventorum genere, quæ præcluserunt ubique vias, arbores frigoribus obnoxias deusserunt cunctas. Duravit hoc in *Martium* usque. Continuavit enim & hoc mense gelu una cum nivibus, quæ copiose ceciderunt, ad *æquinotium* usque, adeoque *hyems hujus anni fuit summa*, tempestas sævissima, *nivis altitudo maxima*, cuius nulla hominum ante nos recordatur memoria. Jam mitescente hyeme jucundiora & calidiora affulserunt tempora. *Aprilis* enim fuit valde amœnus, serenus, calidus. *Majus* tamen erat frigidus, pluviosus, XVII. die nixit. *Junio* denuo calida, sicca tempestas observabatur. Mense *Januario* continuarunt adhuc *morbilli cum tussibus vehementissimis, catarrhi; febres continua* septima die solutæ, quæ tamen levissima occasione redierunt. Hoc mense in *puella octenni* observavi *mensures ordinarios*. *Februario* grassabantur *petechie, febres continua*, & matrona quædam mortua est *conate somnolento* septima morbi die, *Martio* viscebantur *morbilli, herpes miliaris ex puerperio*. *Catarrhi* fuerunt frequentissimi, & apud infantes *cum febre continua*. *Febres continua, petechiales* adultos quoque invadebant, quæ posteriores per totum *Aprilem* observabantur. Mense *Majo* morbi præter *catarrhos, febres intermittentes* fere nulli. *Virgo* tamen quædam nobilis hoc mense *sphacelo ex colica biliosa* duarum dierum fuit mortua. Erat hæc ipsa *virgo XXXII. annorum*, atrabilaria, quæ d. IX. *Maji* derepente vesperi incidit in sævissimos & acutissimos *ventris dolores*, qui *dextra magis*

magis parte cruciarunt, atque modo sursum, modo deorsum iverunt, in primis vero *regionem umbilici usque ad scrobiculum cordis* occuparunt, tanta sævitie, ut existimaverit se veru ignito perfodi, urserunt vomitus, *anxietates summa*, adfuit *omnimoda excrementorum & flatuum retentio*; ordinavimus frequentes *enematum injectiones*, nec non *aquam laxativam*, quam prima vice rejecit, altera vero retinuit, irrito tamen conatu omnia. Secunda enim die fluxerunt *mentes coloris nigerrimi*, accessit paulo post *singultus*, mox *totalis fere tum pulsus*, tum *caloris extinctio*, salvis sensibus motuque membrorum illaeso, quam refrigerationem non percepit, quin potius de intensissimis caloribus internis, quasi candenti ferro intus adusta fuisset, conquesta, manibus glaciei instar rigidissimis subinde loca petiit frigidiora, eademque die, i. e. secunda *Martii* vesperi mentis tamen compos, velociter, sed feliciter humanis rebus erepta est. Succu hic intestinales, in primis biliosi, acres inter plexus nerveos mesentericos, nec non fibras intestinales hærentes, atque in illarum anfractibus conclusi, acrimonia sua tormina & cruciatus excitarunt terribiles, atque in fundum Ventriculi penetrantes Ventriculum ad vomitus & singultum stimularunt, arsenicalem autem naturam mox induentes intestina instar mineralis veneni assumti corroserunt, dilacerarunt, atque in ea more perforantis terebellæ, aut spinæ infixæ, se infixerunt, inflammationem conciliarunt, & stagnante in capillaribus sanguine, acrimonia sua corrosiva in momento fere intestina sphacelarunt, quasi in ferventissimam aquam immersa fuissent. Similes casus vid. apud *Foh. Sophron. Kozack de sale, cap. 6. sect. 15. pag. 260. Dominic. Panarolum Observ. Med. 50. Pentecost. 4. p. m. 139. Segerum observ. 82. dec. I. ann III. M. A. N. C. Mense Junio* morbos nullos observavi, exceptis *febribus tertianis*, nec non casu infelici cujusdam Domini, *febre continua* laborantis, quam die IX, exceperunt *terribiles convulsiones epileptica*, inde secuta *deliria &c.* Calores intermiserunt, *deliria* vera remanserunt. Sub initium quartæ septimanæ observavi novos calores ex *scorbuto* ortos, cum *maculis scorbuticis purpureis*, *vigiliis continuis*, *deliriis*, nec non *copiosa sanguinis per inferiora* partim grumosi, partim floridi ad tres medias *ejectione*, inde summa virium prostratio, & cum fine quintæ septimanæ mors. *Julius* hujus anni fuit valde ventosus, quandoque præter morem aufterus, frigidus, sine pluviis fere. Totus *Augustus* erat valde calidus, exceptis sub finem aliquot diebus, qui fuerunt ventosi, frigidi. Frigus quoque observabatur per totum *Septembrem*, qui

qui ut plurimum pluviosus fuit. Ægidii die usque ad prandium pluebat, in Festo Matthæi circa vesperam habuimus ingentia fulgura, tonitrua, pluvias, sed sine grandinibus. Mense *Julio, Augusto, Septembri, Octobri insolite* sine ætatis discrimine saevierunt febres, peculiarem enim habuerunt naturam, invaserunt cum modico horrore, mox *caloribus continuis*, ut etiam peritissimi credidissent, adesse *febres continuas malignas, vomitibus, alvi fluxu, siti, doloribus capitis, vigiliis*, V. demum die remittente calore degenerarunt in *intermittentes exquisitas*, quæ pro subjectorum temperamentis, sanguinisque ac humorum constitutione modo contumaciores, modo benigniores fuerunt. Paroxysmum imminentem ut plurimum comitabantur frequentes *dejectiones biliosæ*, nec non *Vomitibus terribiles cholerae* instar. Evomuerunt quippe modo frustra *pituïta* coagulata, viscida, modo *bilem flavam*, modo *viridem*, modo *vermes* ^{arbo} & ^{natu} copiosos, diebus intercalaribus cessarunt vomitus, alvique fluxus. Versipellis hæc *febris epidemica* quosdam invasit cum *exanthematibus urticae puncturis* similibus, quæ calore retrocedente recesserunt, & calore redeunte redierunt. In duabus personis, una XVII. altera XXX. annorum, observavi his *febris* supervenisse *apoplexiis fortissimas lethales*. Raro servarunt statura sua tempora, sed quandoque X. XII. horas præponendo & anticipando virulentiam suam ad XXX. aliquot, imo 40. horas exercuerunt, quandoque unus paroxysmus excepit alterum, donec tandem peregrino materiae miasmate sufficienter dissipato & extincto, septimo, aut ad summum octavo paroxysmo terminatae sunt, relictis post se *pustulis & fissuris in lingua, inflammatione faucium, abscessibus*, semper autem *virium prostratione* summa. *Venesectio* etiam in principio adhibita nil profuit, quin potius *febrilis paroxysmus* post ejus administrationem incrementum sumisit, sanguis autem extractus floridissimus apparuit, & natura magis debilitata fuit. Conduxerunt *blanda diaphoretica*, quæ paroxysmos in ordinem redegerunt, & post tertium paroxysmum *laxantia* die a febre vacuo exhibita. Tandem devenimus ad *antifebrilia*, uti sunt *salia amariuscula*, quæ incidunt, serumque attenuant, v. gr. *sal absinth. C. B. centaur. min. arcan. dupl.* nec non *alcalica fixa, pulveres* nempe *inspidos ac terreos*, quales sunt *lap. cancr. specif. febril. Cr.* Omne autem fere punctum absolvit decantatissimus *cort. peruv. cum salibus* mixtus, & *evacuato jam corpore*, i. e. ante accessum V. VI. & paroxysmi propinatus, septimum vel ad summum octavum paroxysmum subegit, atque hac ratione *febrem* hanc

hanc jugulavit. Rimatus causas procatarticas epidemialis hujus febris, aëris anomalix & intemperiei, nec non largiori potui propter calorem externum vix tolerandum eam adscribendam duxi. *Augustus* enim, qui fuit calidissimus, poris nimium apertis corpora sudore copioso manare fecit, inde serum absumptum, aut subtractis partibus tenuioribus biliosæ particulæ auctæ, atque hoc modo acrimonia biliosa, fermentifica, irritativa enata, quæ licet a largiori potu dilui, & serum refundi videretur. Ventriculi tamen & intestinorum tonum labefactavit, & ad excernendum *αὐτὸ καὶ πῦρ* plus justo contenta citavit. Utut non negandum, *febres has epidemicas* ex miasmate, aëris sobole, simul aliquid participasse. Non fuerunt *contagiosa*, imo si rite tractabantur, nulli funestæ, ex incuria tamen & negligentia, aut medicastrosum præpostera & perversa cura ac imperitia accedente *cachexia & hydropo*, multis exitiosæ. Et hæc ratio est, quod in aliquibus locis Hungariæ ex defectu medicorum & medicamentorum, aut perversa, aut neglecta cura hæc febris *malignitatem pestiferam* assumerint, in primis si ex miasmate, aëris sobole, aliquid participarunt. *Febres petechiales*, quæ tamen autumno præcipiti quotannis sunt frequentissimæ, hoc anno vix observavi, & si vidi, fuerunt *benigne*. *Diarrhæa atque dysenteria* eodem tempore frequentes quoque fuerunt. Infantes, quos corripiebant, si superarunt *novum diem*, evaserunt.

Aug VI 60 (1)

ULB Halle

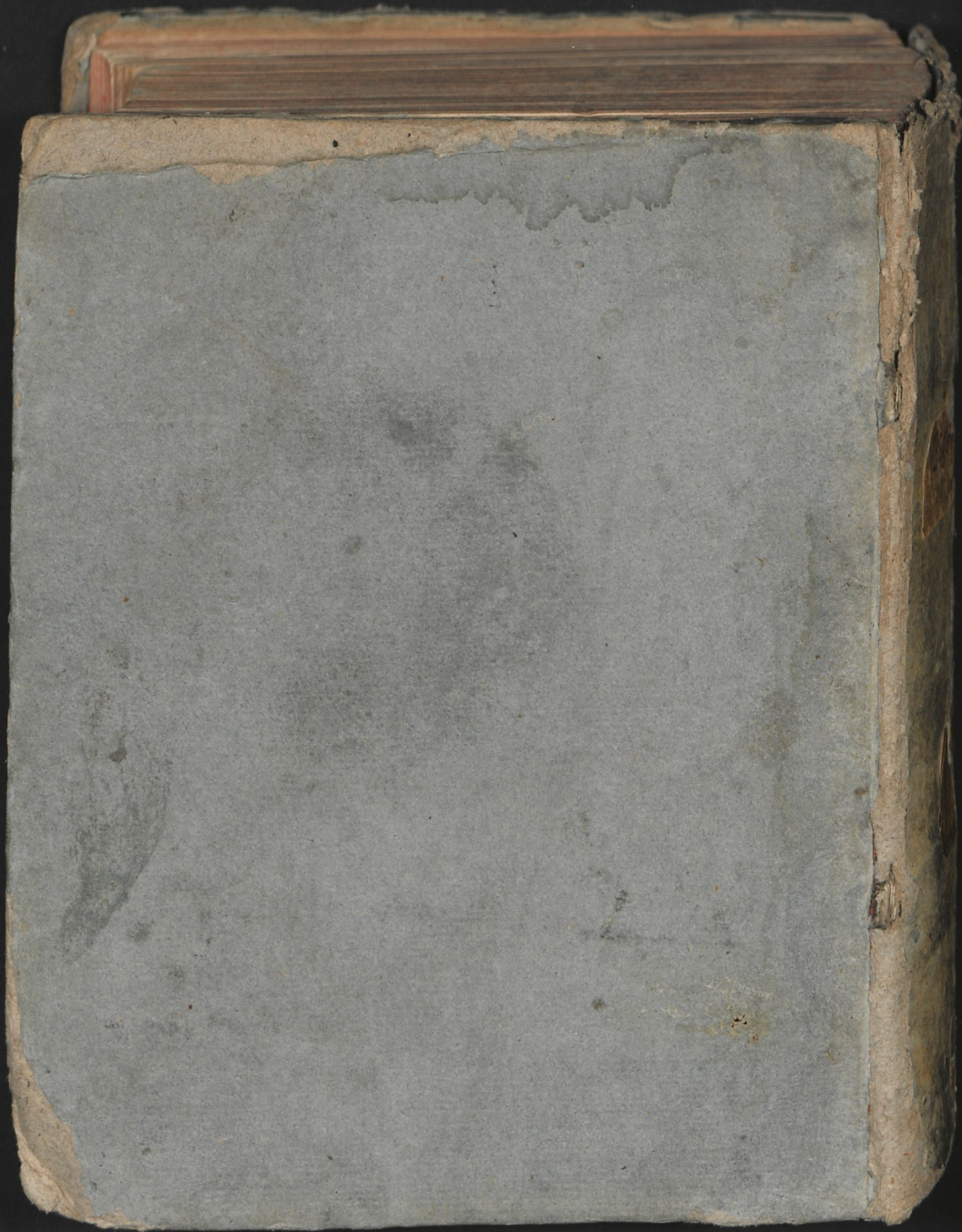
003 132 900

3

VD 17

12

HISTORIA EPIDEMICA HUNGARIÆ,

in qua

plane singularia cum de aliis, tum de morbis acutis, in
primis vero de febre petechiali, morbillis, variolis,
dysenteria &c. recensentur,

conscripta

ab

ANDREA LOEW,

Nobil. Sempron. Hung.

Phil. & Med. D. Phys. Sempr. Ord. Acad. Cæs.
Leopold. Natur. Curios. Collega.

nunc vero

fidelissime communicata

a Filio

CAROLO FRIDERICO LOEW,

Regiæ Legationis Suevicæ Medico
Ordinario.

[ca. 1710]

